

Bewonersparticipatie en klimaatgedrag in het Stadsbeek project

Resultaten enquête

Rapport opgesteld door Universiteit Twente, in opdracht van gemeente Enschede

Auteurs: Franziska Baack MSc en Dr. Ir. Joanne Vinke-de Kruijf

Definitieve versie

Datum: 29 maart 2022

Interreg
North Sea Region
CATCH
European Regional Development Fund

**UNIVERSITY
OF TWENTE.**

Samenvatting

Inleiding

In het Stadsbeek project heeft de gemeente Enschede maatregelen genomen om de waterproblematiek in de wijken Stadsveld en Pathmos aan te pakken. Hierbij zijn maatregelen in de openbare ruimte genomen en zijn de bewoners aangemoedigd om zelf maatregelen te nemen. Om de projectaanpak te evalueren hebben onderzoekers van de Universiteit Twente met de gemeente Enschede een vragenlijst ontwikkeld. Deze vragenlijst is in de zomer van 2021 verspreid onder de bewoners. De enquête heeft doel inzicht te krijgen in een aantal zaken: (1) hoe bewoners het project en de bewonersparticipatie hebben ervaren; (2) in hoeverre ze zelf maatregelen hebben getroffen of willen treffen; en (3) wat bewoners heeft gemotiveerd om maatregelen te treffen. Dit rapport is een vervolg op een eerder rapport (april 2021) waarin is beschreven op welke manieren en wanneer bewoners zijn geïnformeerd, geconsulteerd en betrokken bij het project.

Theoretisch kader

De vragenlijst is gebaseerd op een theoretisch kader. Centraal in dit kader staan de factoren die van invloed zijn op adaptatiegedrag. We hebben hierbij gekeken naar publieke participatie in relatie tot andere factoren zoals risicoperceptie, sociale normen en eerdere ervaringen met wateroverlast. Deze factoren zijn onderverdeeld in 1) adaptatiegedrag, 2) gedragsverandering, 3) de invloed van participatie op adaptatiegedrag en 4) de invloed van risicoperceptie en sociale normen. Aan de hand van dit theoretisch kader is een vragenlijst opgesteld. De vragenlijst bestond uit vijf delen. De resultaten worden hieronder per deel toegelicht.

Vragenlijst deel 1: achtergrond en woonsituatie bewoners

Allereerst zijn de achtergrond en woonsituatie van de respondenten in kaart gebracht. Denk hierbij aan leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, woning en houding tegenover het nemen van risico's. Een vergelijking van de antwoorden met de beschikbare statistische data op wijk- of stadsniveau laat zien dat de enquête niet volledig representatief is. Omdat de enquête gericht was op huiseigenaren zijn respondenten met een eigen huis oververtegenwoordigd en 15-25 jarigen ondervertegenwoordigd. Ook waren respondenten relatief vaker dan gemiddeld middelbaar of hoog opgeleid. Wat betreft het omgaan met risico's is het algemene beeld dat de bewoners redelijk voorzichtig zijn.

Vragenlijst deel 2: het project Stadsbeek

Het tweede deel van de vragenlijst ging over het project Stadsbeek, inclusief de fysieke maatregelen en de activiteiten die zijn ondernomen op het gebied van bewonersparticipatie. Ongeveer de helft van de respondenten weet niet of het project afdoende is om wateroverlast te voorkomen. Van de activiteiten die bedoeld waren om bewoners te betrekken is de nieuwsbrief het meest bekend. Ook de bouw-app is relatief vaak gebruikt door de respondenten. Informatiebijeenkomsten en de buurtconciërge worden door hetzelfde aantal respondenten genoemd. Van de website groenblauw Enschede en de ontwerpessies is door de respondenten het minst vaak gebruik gemaakt. Uit de resultaten blijkt dat respondenten die met een activiteit meededen vrijwel altijd ook de nieuwsbrief lazen. De activiteiten voor bewonersparticipatie worden over het algemeen positief gewaardeerd.

Vragenlijst deel 3: contacten in de buurt

Het derde deel van de vragenlijst ging in op contacten in de buurt en sociale normen. De overgrote meerderheid is niet actief binnen verenigingen of clubs in de wijk. Wel is er veel relatief oppervlakkig contact tussen de bewoners en geven relatief veel respondenten aan te letten op elkaars eigendommen. Respondenten zijn gehecht aan hun wijk en hechten belang aan het uiterlijk van hun eigen huis en dat van hun burens.

Vragenlijst deel 4: Opvattingen over wateroverlast

Het vierde deel ging over de risicoperceptie en ervaringen van bewoners ten aanzien van wateroverlast. De meerderheid van de respondenten geeft aan ervaringen te hebben gehad met wateroverlast. Ook heeft de meerderheid lichte schade ondervonden. De bewoners geven aan geen schade te verwachten aan hun eigendommen, maar de meerderheid geeft aan wel licht bezorgd te zijn.

Vragenlijst deel 5: Voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te voorkomen

Het vijfde deel had betrekking op de bekendheid van respondenten met maatregelen en de implementatie hiervan. De volgende maatregelen zijn meegenomen in de vragenlijst: 1) afkoppelen, 2) verwijderen van bestrating, 3) regenton, 4) bomen planten en 5) groen dak. De respondenten die bekend zijn met de maatregelen zijn minder geneigd om maatregelen te treffen die meer geld kosten (groen dak) en meer geneigd om maatregelen die relatief goedkoop en makkelijk uitvoerbaar zijn te implementeren (afkoppelen en bestrating verwijderen). Het voorkomen van wateroverlast is de meest genoemde reden om de regenpijp af te koppelen. Voor andere maatregelen geldt dat andere redenen, zoals meer groen of mooier, vaker genoemd worden.

De invloed van participatie en andere factoren

Op de vraag “Draagt bewonersparticipatie (i.c.m. andere factoren) bij aan de realisatie van klimaatadaptatie maatregelen door bewoners op eigen terrein?” is op basis van dit onderzoek geen eenduidig antwoord te geven. De resultaten laten geen directe relatie zien tussen de mate van participatie en de mate waarin bewoners maatregelen implementeren. Een aantal participatie activiteiten laten wel opvallende resultaten zien. De nieuwsbrief wordt breed gelezen. Slechts 2 respondenten die wel deelnamen aan een andere participatie activiteit gaf aan de nieuwsbrief niet te lezen. Respondenten die de website www.groenblauwenschede.nl bezocht gaven relatief vaak aan een intentie te hebben om maatregelen te nemen. De buurtconciërge blijkt een effectieve manier te zijn om mensen daadwerkelijk aan te zetten tot het afkoppelen van de regenpijp. Ook viel op dat respondenten die financiële schade hadden ondervonden door wateroverlast dubbel zo vaak maatregelen nemen dan andere respondenten. De resultaten bevestigen dat leeftijd een rol kan spelen. Oudere mensen hebben relatief vaak maatregelen genomen maar zijn dit relatief minder vaak van plan.

Aanbevelingen

Bewoners kunnen een belangrijke bijdrage leveren bij het aanpassen van de leefomgeving aan klimaatadaptatie. Om bewoners te stimuleren maatregelen te nemen bevelen we de gemeente Enschede aan om bij het vormgeven van participatie activiteiten: 1) expliciet te zijn over maatregelen die door bewoners kunnen worden genomen; 2) aansluiting te zoeken bij de diverse motieven van bewoners om maatregelen te nemen; 3) bewoners te ondersteunen zodat ze meer vertrouwen krijgen in de eigen capaciteit; en 4) zorg te dragen voor monitoring en evaluatie. We hopen dat de brede participatie aanpak van de gemeente Enschede in combinatie met deze aanbevelingen een inspiratiebron is voor andere gemeenten.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	6
<i>Aanpak en methode</i>	6
<i>Opzet van het rapport</i>	6
2. Theoretisch kader	7
<i>Adaptatiegedrag</i>	7
<i>Gedragsverandering</i>	7
<i>De invloed van participatie op adaptatiegedrag</i>	8
<i>De invloed van risicoperceptie en sociale normen</i>	9
<i>Synthese: theoretisch kader</i>	11
3. Vragenlijst deel 1: Achtergrond en woonsituatie	12
<i>Bevolkingsopbouw</i>	12
<i>Houding tegenover het nemen van risico's en verantwoordelijkheden</i>	15
<i>Conclusie – Representativiteit van de steekproef</i>	16
4. Vragenlijst deel 2: Het Project Stadsbeek	17
<i>Risicoperceptie en het Stadsbeek project</i>	17
<i>Betrokkenheid bij het project</i>	17
<i>De buurtconciërge</i>	18
<i>Conclusie participatie activiteiten</i>	20
5. Vragenlijst deel 3: Contacten in de buurt	21
<i>Conclusie contacten in de buurt</i>	22
6. Vragenlijst deel 4: Opvattingen over wateroverlast	23
<i>Ervaringen met wateroverlast</i>	23
<i>Laatste jaar van wateroverlast</i>	23
<i>Financiële schade door wateroverlast</i>	24
<i>Huidige en toekomstige risicoperceptie</i>	24
<i>Conclusie risicoperceptie</i>	26
7. Vragenlijst deel 5: Voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te voorkomen	27
<i>Effectiviteit van de maatregelen</i>	28
<i>Middelen om maatregelen te implementeren</i>	29
<i>Kosten van de maatregelen</i>	29

<i>(Geplande) implementatie van maatregelen</i>	30
<i>Motivatie om maatregelen te implementeren</i>	30
<i>Sociale normen – de invloed van vrienden, familie en buurtgenoten</i>	33
<i>Conclusie maatregelen</i>	34
8. De invloed van participatie op het nemen van maatregelen door particuliere huishoudens	35
<i>Heeft participatie een positief effect op het nemen van maatregelen?</i>	35
<i>Invloed van eerdere schade op adaptatiegedrag</i>	38
<i>De invloed van leeftijd op de implementatie van maatregelen</i>	39
9. Conclusies en aanbevelingen	41
<i>Conclusies</i>	41
<i>Aanbevelingen</i>	42
Lijst van referenties	44
Bijlage 1 – Respondenten per straat	45
Bijlage 2 – Instruments for Behaviour Change	46
Bijlage 3 – Vragenlijst	48
Bijlage 4 – Antwoorden regenpijpen afkoppelen per straat	64

1. Inleiding

Om de waterproblematiek in de wijken Stadsveld en Pathmos het hoofd te bieden heeft de gemeente het project Stadsbeek geïnitieerd. Voor het uitvoeren en evalueren van het laatste deel van dit project deed de gemeente samen met waterschap Vechtstromen een succesvolle subsidieaanvraag bij het uitvoeringsprogramma van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Een aantal eerdere participatie activiteiten zijn uitgevoerd binnen het INTERREG Noordzee regio project CATCH. In het kader van de gewenste kennisontwikkeling die samenhangt met deze subsidieprojecten, hebben onderzoekers van de Universiteit Twente – parallel aan de uitvoering van maatregelen – in opdracht van de gemeente onderzoek gedaan naar de rol en bijdrage van bewonersparticipatie. Dit rapport is geschreven in het kader van dit onderzoeksproject.

De resultaten van het onderzoeksproject zijn beschreven in twee rapporten. Het eerste rapport geeft een overzicht van de manier waarop de gemeente in verschillende fasen van het project bewoners heeft geïnformeerd, geconsulteerd en actief betrokken (zie Warbroek et al, 2021). Voor u ligt een tweede deelrapport waarin de resultaten en analyse van een enquête worden gepresenteerd. De enquête had als doel om inzicht te krijgen in hoe bewoners het project en de bewonersparticipatie hebben ervaren en in welke mate dit invloed heeft gehad op de houding van bewoners ten aanzien van klimaatadaptatie en de maatregelen die bewoners zelf hebben geïmplementeerd of willen implementeren om wateroverlast te voorkomen.

Aanpak en methode

De vragenlijst is ontwikkeld op basis van een theoretische raamwerk dat in het volgende hoofdstuk toegelicht wordt. Dit raamwerk is op 22 april 2021 in een workshop besproken met ambtenaren van de gemeente Enschede. Vervolgens is op basis van theorie en ervaringen uit de praktijk een vragenlijst ontwikkeld. Conceptversies hiervan zijn getest door ambtenaren, studenten en kennissen van de onderzoekers. De vragenlijst is in twee periodes verspreid onder bewoners: van eind juni tot half juli 2021 en van eind augustus tot begin oktober 2021. Om de vragenlijst bij bewoners onder de aandacht te brengen hebben studentassistenten flyers afgegeven en verspreid in de wijk (zie Annex A voor de lijst met straten). De informatie die op de flyer stond is ook gepubliceerd in de nieuwsbrief (circa 3500 huishoudens), de wijkkrant Zuidwester en is drie keer geplaatst in de Bouw-App die de gemeente gebruikt om te communiceren met de bewoners van de wijk (circa 250 gebruikers). Indien gewenst konden bewoners ter plekke of telefonisch hulp krijgen bij het invullen van de vragenlijst. Hiervan is door twee personen gebruik gemaakt. De vragenlijst is door 88 individuele huishoudens ingevuld (circa 10% van de in totaal 900 huishoudens in deze postcodegebieden). Hiernaast is de vragenlijst door vijf huishoudens meerdere keren ingevuld.

Opzet van het rapport

De opzet van dit rapport is als volgt. In hoofdstuk 2 geven we een inleiding op het gehanteerde theoretisch raamwerk. In de daarop volgende hoofdstukken 3 tot en met 7 worden de resultaten per deel van de vragenlijst beschreven: Deel 1: Achtergrond en woonsituatie; Deel 2: Het Project Stadsbeek; Deel 3: Contacten in de buurt; Deel 4: Opvattingen over wateroverlast; Deel 5: Voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te voorkomen. De resultaten van de vragenlijst zijn gebruikt om de relatie tussen bewonersparticipatie en het nemen van maatregelen door bewoners beter te begrijpen. De resultaten van deze analyse worden gepresenteerd in hoofdstuk 8. Het rapport sluit af met conclusies en aanbevelingen. De bijlagen geven een overzicht van respondenten en instrumenten voor gedragsverandering, bevat een kopie van de vragenlijst en geeft een overzicht van antwoorden per straat over regenpijpen afkoppelen.

2. Theoretisch kader

De gemeente Enschede wil graag weten wat bewoners aanzet tot het nemen van maatregelen om onze leefomgeving aan te passen aan een veranderend klimaat (ook wel: adaptatiemaatregelen en adaptatiegedrag). Dit onderzoek heeft als doel de factoren die hierop van invloed zijn in kaart te brengen. Hierbij richten we ons in het bijzonder op de rol van bewonersparticipatie. In het onderzoek willen we de volgende vraag beantwoorden:

“Op welke manier kan bewonersparticipatie (i.c.m. andere factoren) bijdragen aan de realisatie van klimaatadaptatie maatregelen door bewoners op eigen terrein?”

In ons onderzoek hebben we vooral gekeken naar maatregelen tegen wateroverlast, aangezien dit het meest relevante gevolg van klimaatverandering is in de bestudeerde wijken. We hebben niet alleen gekeken naar de invloed van bewonersparticipatie op adaptatiegedrag maar ook onderzoek gedaan naar andere factoren, zoals risicoperceptie, sociale normen, eerdere ervaringen met wateroverlast of verwachtingen van vrienden of familie. Voordat we ingaan op de relaties tussen deze variabelen (het theoretisch kader) lichten we de twee belangrijkste concepten eerst afzonderlijk toe: 1) adaptatiegedrag; en 2) gedragsverandering. Vervolgens gaan we in eerst in op de invloed van participatie op adaptatiegedrag. Hierna bespreken we de invloed van risicoperceptie en sociale normen.

Adaptatiegedrag

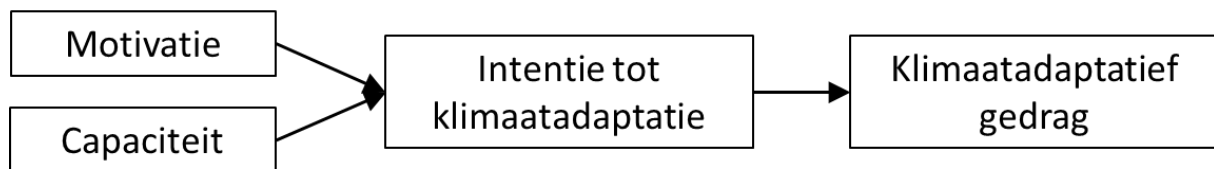
Adaptatiegedrag is een centraal concept in dit onderzoek. Dit gedrag wordt zichtbaar als maatregelen worden genomen om de gevolgen van extreme weersomstandigheden, zoals wateroverlast en overstromingen, te verminderen. In het Stadsbeek project worden al maatregelen genomen door de gemeente om wateroverlast te verminderen. Hiernaast kunnen individuele huishoudens maatregelen nemen op eigen terrein. In dit onderzoek hebben we ons gericht op maatregelen om wateroverlast op eigen terrein of in de buurt verder te verminderen. In overleg met de gemeente Enschede hebben we ons vooral gericht op de volgende maatregelen:

1. Afkoppelen van regenpijpen;
2. Verwijderen van stoeptegels en het vergroenen van tuinen;
3. Regentonnen installeren;
4. Bomen planten;
5. Installeren van groene daken.

Bovenstaande maatregelen worden in dit onderzoek gezien als adaptatiegedragingen. Dit is overigens geen volledige lijst van alle mogelijke maatregelen. Voor deze selectie is gekozen om de vragenlijst zo relevant en kort mogelijk te houden. Wel konden bewoners ook zelf maatregelen benoemen.

Gedragsverandering

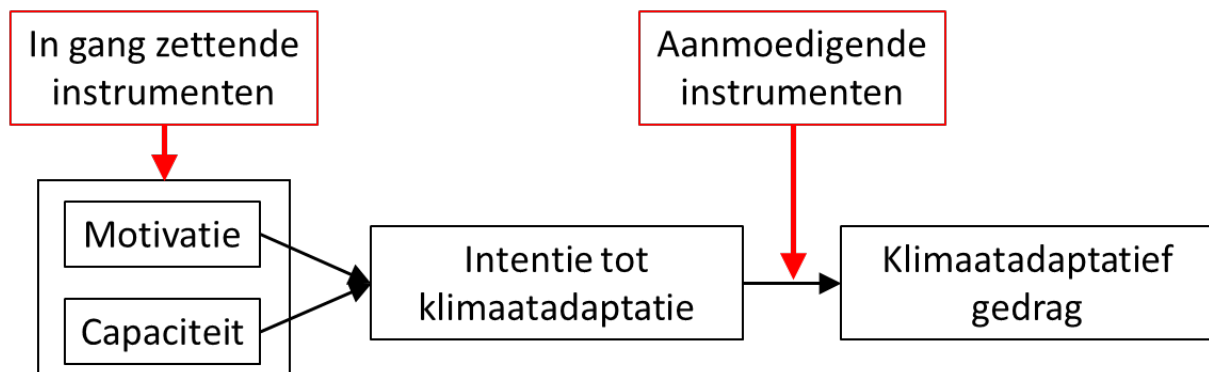
Om gedrag te veranderen, moet een persoon in de eerste plaats gemotiveerd zijn om het gedrag te veranderen. Ten tweede moet een persoon de capaciteit of mogelijkheid (lees: tijd, geld en kennis) hebben om het gedrag te veranderen. Zijn motivatie en capaciteit beide aanwezig, dan is het theoretisch aannemelijk dat de persoon een *voornemen* heeft om gedrag te veranderen als voorloper op het uitvoeren van de maatregel.

Figuur 1: Model van factoren die leiden tot gedragsverandering (aangepast van: Mosler en Tobias, 2007).

De invloed van participatie op adaptatiegedrag

Naar de invloed van bewonersparticipatie op adaptatiegedrag is relatief weinig onderzoek gedaan. Vanuit omgevingspsychologie is wel onderzoek gedaan naar manieren om gedrag te beïnvloeden op het gebied van duurzaamheid. Denk hierbij aan het installeren van zonnepanelen. Uit eerder onderzoek (Mosler en Tobias, 2007) blijkt dat een groot aantal instrumenten gedrag kunnen beïnvloeden. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen twee categorieën van instrumenten. Ten eerste instrumenten die gedragsverandering in gang zetten (zogenaamde “triggering” instrumenten). Deze zijn gericht op het beïnvloeden van motivatie en capaciteit in het hierboven afgebeelde gedragsveranderingsmodel (Figuur 1). Subsidies voor groene daken zijn een voorbeeld van dit instrument. Het verhoogt de capaciteit van een huishouden om deze maatregel te nemen. De tweede categorie zijn instrumenten die gedragsverandering aanmoedigen (zogenaamde “encouraging” instrumenten). Deze werken vooral wanneer respondenten al de intentie hebben om een maatregel uit te voeren. Een aanbieding voor regentonnen vlak voor de kassa in het tuincentrum is hiervan een voorbeeld. Een Engelstalig overzicht van instrumenten is opgenomen in bijlage 2.

Figuur 2: Model van factoren die leiden tot gedragsverandering inclusief instrumenten (aangepast van Mosler en Tobias, 2007)

Ons eerste deelrapport (Warbroek et al, 2021) biedt een overzicht van alle participatiemaatregelen (hier: activiteiten) die de gemeente gebruikt heeft tijdens het project Stadsbeek. Voor de vragenlijst maken we onderscheid tussen de volgende activiteiten:

- De nieuwsbrief van het project Stadsbeek;
- De website www.groenblauwenschede.nl;
- De Bouw-App voor het project Stadsbeek;
- Aanwezigheid bij één of meer informatiebijeenkomsten over het project Stadsbeek tussen 2016 en 2020;
- Aanwezigheid bij ontwerpessies voor de aanleg van de Stadsbeek, de binnentuinen aan de Rembrandtlaan of het Pinkeltjesplein;
- Contact met de buurtconciërge.

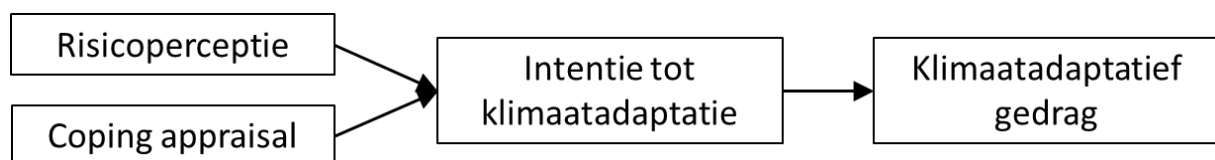
Deze instrumenten verschillen op een aantal kenmerken (zie figuur 1 in Warbroek et al, 2021 voor meer informatie). Een persoonlijk gesprek met de buurtconciërge is bijvoorbeeld veel intensiever en

interactiever dan het lezen van de nieuwsbrief. Respondenten konden ook bij meer dan één activiteit betrokken zijn (nieuwsbrief lezen én een website bezoeken). Wij gaan ervan uit dat een verschillende mate van betrokkenheid kan leiden tot verschillen in adaptatiegedrag.

De invloed van risicoperceptie en sociale normen

Het laatste deel van het theoretisch kader is gebaseerd op de “Protection Motivation Theory” (cf. Grothmann en Patt, 2005). Deze theorie beschrijft waarom respondenten actie ondernemen om zich te beschermen tegen een mogelijke toekomstige schade. Denk hierbij aan waarom respondenten in een overstromingsgevoelig gebied zich verzekeren of hun huizen aanpassen terwijl andere respondenten in hetzelfde gebied die op precies dezelfde manier worden getroffen geen maatregelen nemen.

Het voornemen om jezelf te beschermen wordt volgens de theorie beïnvloedt door twee factoren. De ene factor is risicoperceptie en de andere is gerelateerd aan of iemand verwacht effectieve maatregelen te kunnen nemen (zogenaamde “coping appraisal”). Beide worden hieronder kort toegelicht.

Figuur 3: Variabelen die leiden tot een intentie om maatregelen te nemen (aangepast van Grothmann en Patt, 2005, p.204).

Risicoperceptie

Risicoperceptie verwijst naar de gedachten en gevoelens die een persoon heeft over een mogelijk risico. Dit is niet hetzelfde als het feitelijke, objectieve risico. De risicoperceptie bestaat uit drie componenten:

1. De hoeveelheid schade die een persoon denkt te zullen oplopen als gevolg van een risico, zoals schade aan het huis door overstroming;
2. De waargenomen frequentie waarmee de schade zich zal voordoen, zoals hoe vaak het huis onder water komt te staan;
3. Bezorgdheid over deze schade.

De risicoperceptie van een persoon is gebaseerd op iemands kijk op de wereld en iemands gevoelens over de eigen situatie. Deze gevoelens en perceptie worden beïnvloed door eerdere ervaringen met een gevaar, negatieve ervaringen en gevoelens, vertrouwen in de reactie van de overheid, gedachten over het gevaar en plaatsgebondenheid.

Beoordeling eigen kunnen (“coping appraisal”)

“Coping appraisal” verwijst naar iemands kijk op zijn of haar vermogen om veranderingen door te voeren die bescherming bieden tegen het risico dat gezien wordt. “Coping appraisal” bestaat uit verschillende componenten:

1. De eigen beoordeling van zelfeffectiviteit (zelfbeoordeling): denkt de persoon dat hij/zij in staat is een bepaalde maatregel te nemen?
2. De resultaat-effectiviteit: denkt de persoon dat een bepaalde maatregel effectief zal zijn in het verminderen of voorkomen van schade?
3. De waargenomen kosten van een maatregel.

Al deze factoren worden beïnvloed door de objectieve middelen (tijd, geld, kennis) waarover een persoon beschikt om beschermende maatregelen te nemen.

Sociale normen

Bovengenoemde factoren kunnen op verschillende manieren worden beïnvloed door sociale normen. Sociale normen zijn de ongeschreven regels die we allemaal ervaren wanneer we met andere respondenten omgaan. Er zijn twee soorten normen waarin we in dit onderzoek geïnteresseerd zijn: (1) injunctieve normen zijn gerelateerd aan de verwachtingen die andere respondenten van ons hebben; en (2) descriptieve normen betreffen onze waarnemingen van het gedrag van andere respondenten. Een voorbeeld van een injunctieve norm is: de vrienden en familie van een persoon vinden maatregelen met betrekking tot overstromingsbescherming een verspilling van tijd en geld en zouden die persoon veroordelen om het nemen van maatregelen. Dit zou die persoon kunnen ontmoedigen om actie te ondernemen. Een voorbeeld van een descriptieve norm is: veel burens nemen een bepaalde maatregel om zichzelf te beschermen. Dit zou een andere persoon in de buurt ervan kunnen overtuigen dat ook hij of zij de mogelijkheid (en verantwoordelijkheid) heeft om deze maatregel te nemen. Voorbeelden van deze normen zien we bijvoorbeeld in een nieuwsbrief voor het project Stadsbeek waarin wordt beschreven dat huishoudens hun regenpijp door de gemeente kunnen laten afkoppelen. In de eerste helft van het artikel worden descriptieve normen gebruikt in de vorm van een voorbeeld. In de tweede helft laat het artikel zien hoe de gemeente het vermogen van de bewoner om deze maatregel te nemen heeft vergroot, door het afkoppelen als een dienst aan te bieden aan de respondenten langs de beek.

Nieuwsbrief Project Stadsbeek

Veel regenpijpen doorgezaagd

Op woensdag 3 maart werd de eerste regenpijp in de Elferinksweg doorgezaagd bij bewoner Marja Stinenbosch. "We zijn erg betrokken bij project Stadsbeek dus we laten graag onze regenpijp afkoppelen," vertelt Marja. Regenwater van haar dak stroomt nu via de tuin naar de Stadsbeek en niet meer naar het riool.

De afgelopen weken ging buurtconciërge Eef Kuiper langs de deuren in de Elferinksweg. Hij deed bewoners een mooi aanbod: laat uw regenpijp door ons afkoppelen en help mee de Stadsbeek te vullen. Wel 94% van de bewoners is enthousiast en doet mee. Een geweldig resultaat! Ook Sylvia Schot, projectleider van project Stadsbeek, is tevreden: "Ik vind het mooi te zien dat we op deze manier samen met bewoners wateroverlast in Enschede aanpakken."

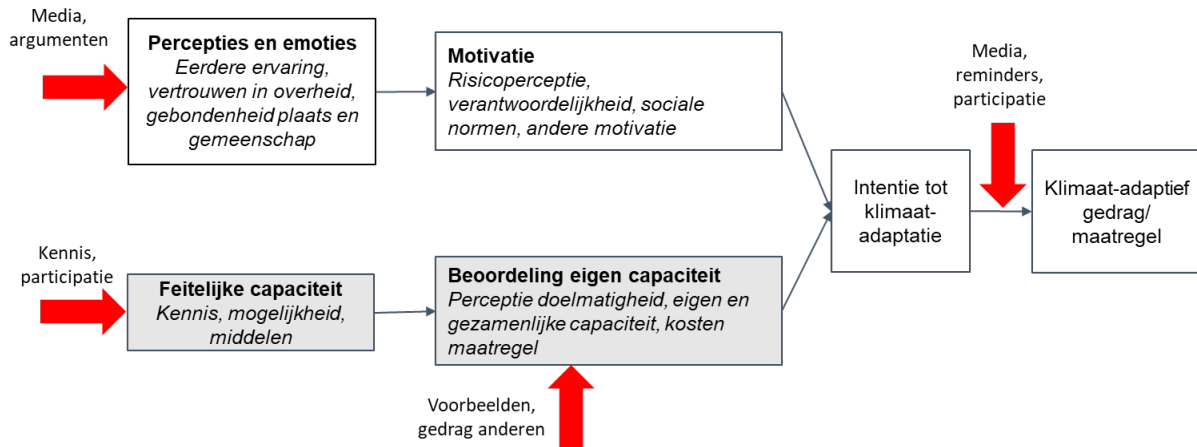
Scan de QR code
en bekijk de video

Figuur 4: Nieuwsbrief over het Project Stadsbeek met betrekking tot het afkoppelen van regenpijpen.

Synthese: theoretisch kader

De verschillende factoren en relaties vormen samen het theoretisch kader (zie figuur 5). Het laat zien dat tal van factoren invloed kunnen hebben op iemands voornemen om adaptatiemaatregelen te nemen. Tegelijkertijd betekent dit ook dat er verschillende aspecten zijn waarop participatie zich kan richten (de rode pijlen).

Figuur 4: Theoretisch kader gebruikt in het onderzoek met de instrumenten die ingezet kunnen worden bij de rode pijlen (aangepast op basis van Grothmann en Patt, 2005, Mosler en Tobias, 2007).

3. Vragenlijst deel 1: Achtergrond en woonsituatie

In het eerste deel van de vragenlijst zijn de vragen opgedeeld in drie groepen:

- Persoonlijke informatie over de respondent: leeftijd, geslacht en opleidingsniveau.
- Informatie over de leefsituatie: grootte van het huishouden, zorgbehoevenden, type woning, onderhoud aan de woning, eigenaarschap woning, datum bewoning en toekomstige verhuisplannen.
- Houding ten opzichte van het nemen van risico's en verantwoordelijkheden.

Deze groep vragen dient twee doelen. Ten eerste willen we vaststellen hoe representatief de respondenten zijn in vergelijking met de wijk als geheel. Hiervoor maken we gebruik van CBS en kadaster data. Ten tweede gebruiken we deze informatie om na te gaan welke invloed factoren zoals leeftijd, geslacht of opleidingsniveau hebben op het nemen van maatregelen.

Bevolkingsopbouw

In dit hoofdstuk vergelijken we de resultaten van de vragenlijst met statistische gegevens op wijkniveau, als deze beschikbaar zijn. Wanneer de wijkgegevens niet beschikbaar zijn worden de resultaten van de vragenlijst vergeleken met gegevens op stadsniveau die beschikbaar zijn via het kadaster¹.

Leeftijd

Om te kijken of de vragenlijst representatief is zijn de data van de vragenlijst over leeftijd vergeleken met CBS data van de wijk Stadsveld. Overigens wijken de leeftijdsgroepen van CBS data een aantal jaren af van de leeftijdsgroepen die gebruikt zijn in de vragenlijst. De wijk Stadsveld heeft een relatief jonge bevolking. Dit wordt deels weerspiegeld in de resultaten van de vragenlijst. Echter, jongvolwassenen (18-27 jaar) zijn ondervertegenwoordigd. Een verklaring hiervoor is dat de vragenlijst primair gericht was op huiseigenaren. Jongvolwassenen hebben over het algemeen nog geen eigen huis. Tegelijkertijd zien we een oververtegenwoordiging van de leeftijdsgroep 28-47 jaar (42% van de respondenten). Vanaf 45 jaar komen de resultaten van de vragenlijst min of meer overeen met de leeftijdsverdeling van de wijk Stadsveld. In onze analyses zullen we hiermee rekening houden, en waar nodig de eerste twee leeftijdscategorieën wegen.

Tabel 1: Overzicht CBS data leeftijdsopbouw Stadsveld en leeftijd respondenten

CBS Data Stadsveld (> 15 jaar)		Leeftijd respondenten vragenlijst	
15 tot 25 jaar	19,5 %	18 tot 27 jaar	9%
25 tot 45 jaar	32 %	28 tot 47 jaar	42%
45 tot 65 jaar	30 %	48 tot 67 jaar	33%
65 plus	18 %	67 tot 87 jaar	16%

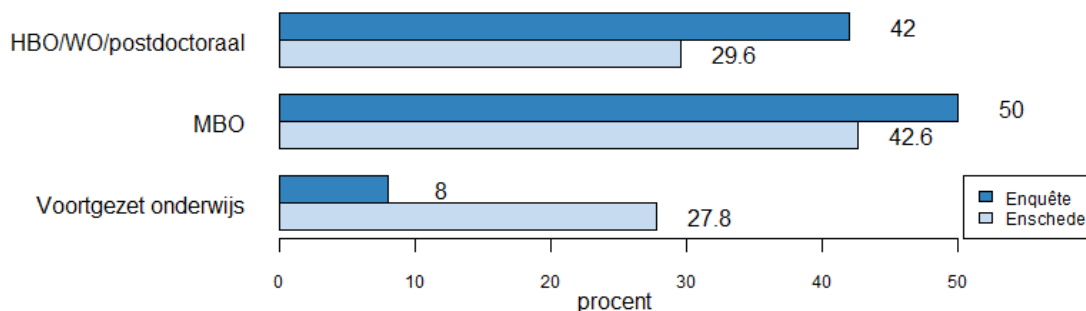
Geslacht

47% van de respondenten waren man en 53% vrouw. Geen enkele respondent identificeerde zich met geen van beide. Over de man/vrouw verdeling in Stadsveld hebben wij geen gegevens gevonden. Echter, op stadsniveau is de man/vrouw verdeling 51% om 49%. Ervan uitgaande dat deze verdeling representatief is voor de wijk, zijn vrouwelijke respondenten licht over vertegenwoordigd.

¹ <https://kadastralekaart.com/wijken/wijk-02-boswinkel---stadsveld-WK015302>.

Opleidingsniveau

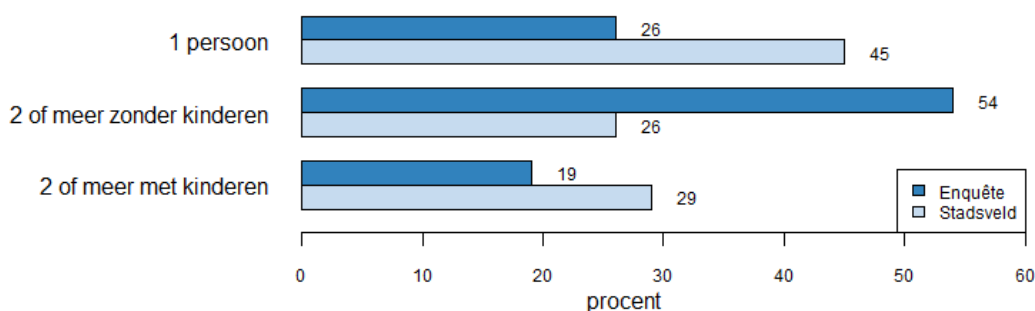
Bij gebrek aan gegevens op wijkniveau zijn de resultaten van de enquête vergeleken met CBS gegevens op stadsniveau. De categorieën voor opleidingsniveau komen niet exact overeen. In de categorie “laag” van CBS vallen niet de hoogste drie leerjaren van havo/vwo (deze vallen onder “middelbaar”) en wel mbo niveau 1². Als er veel respondenten zijn die het voortgezet onderwijs niet hebben afgemaakt of mbo niveau 1 hebben afgerond kan dit de vergelijking wellicht beïnvloeden. In ons onderzoek heeft precies de helft van de respondenten MBO als hoogst genoten opleiding ingevuld. Dit is een lichte oververtegenwoordiging. 42% van de respondenten gaf het hoogste opleidingsniveau aan, terwijl 8% het laagste niveau aangaf. Laag onderwijs is ondervertegenwoordigd en hoogopgeleiden zijn oververtegenwoordigd in de enquête. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn: (1) huiseigenaren zouden gemiddeld een hoger opleidingsniveau kunnen hebben; en (2) personen met een hoger opleidingsniveau zijn eerder geneigd mee te doen aan een vragenlijst.

Figuur 6: Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

Samenstelling en grootte van het huishouden

54% van de respondenten maakt deel uit van een tweepersoonshuishouden zonder kinderen. Dit is een sterke oververtegenwoordiging (26% is gemiddeld voor de wijk). Het omgekeerde geldt voor eenpersoonshuishoudens: 26% van de respondenten terwijl het gemiddelde voor de wijk 45% is. Een mogelijke verklaring is dat eenpersoonshuishoudens vaker in appartementen wonen. De ondervertegenwoordiging van huishoudens met kinderen (19% in de steekproef tegenover 29% in de wijk) kan liggen aan het gekozen gebied.

Figuur 7: Hoeveel volwassenen wonen in uw huis (in totaal)? Is iemand in uw huis van u afhankelijk? (Meerdere antwoorden mogelijk)

² De categorie “voortgezet onderwijs” is vergeleken met de CBS data voor de categorie laag: basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1). De categorie “MBO” is vergeleken met CBS data voor de categorie middelbaar: bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).

Woningtype

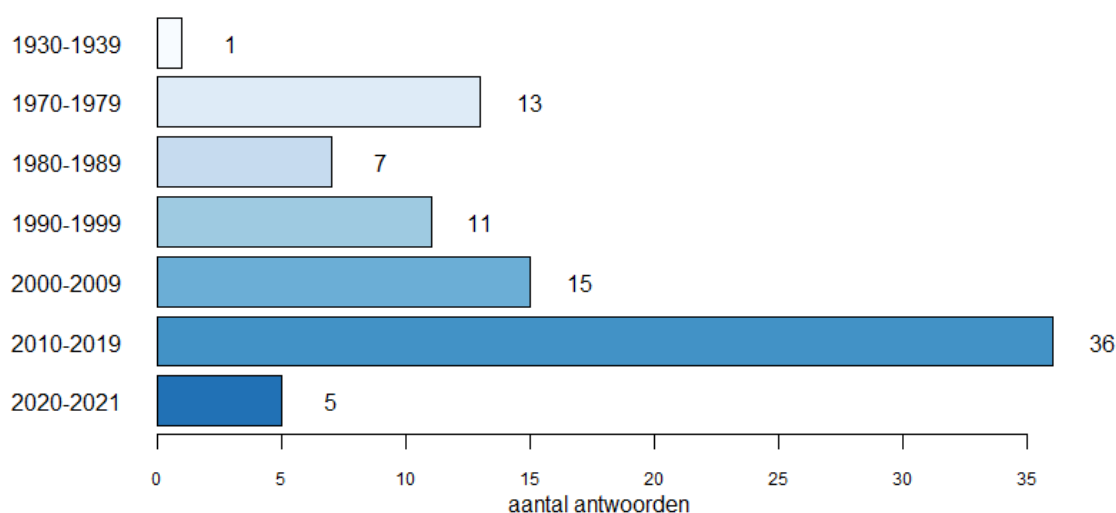
Huiseigenaren zijn sterk oververtegenwoordigd in de enquête: 90% van de respondenten heeft een eigen huis tegenover 45% gemiddeld in de wijk. Zoals eerder aangegeven was dit de bedoeling aangezien één van de belangrijkste aandachtspunten was te onderzoeken welke maatregelen bewoners hebben geïmplementeerd in of rondom de eigen woning. Sommige maatregelen, zoals het afkoppelen van een regenpijp, kunnen alleen door huiseigenaren worden geïmplementeerd. Huurders zullen over het algemeen ook minder geneigd zijn bomen planten of een regenton plaatsen. Ook hebben we gevraagd in wat voor huis of appartement de respondenten woonden. 75% koos voor “Twee-onder-één kap of hoekhuis” en 24% koos voor “tussenwoning of rijtjeshuis”. Slechts twee respondenten woonden in een appartement en niemand woonde in een vrijstaand huis. Dit was te verwachten door het lage aantal vrijstaande huizen in de wijk. Ook is er gevraagd naar de bouwperiode en het onderhoud van de woning van de respondenten. 66% gaf aan dat de woning “goed” is onderhouden. Slechts twee personen antwoordden dat de onderhoud en staat van de woning “slecht” was.

Tabel 2: Overzicht van type woning van respondenten

Huur versus koopwoning (aantal respondenten)		Type woning (aantal respondenten)	
Koop	79	2-onder-1 kap of hoekhuis	65
Huur	8	Tussen- of rijtjeswoning	20
Anders	1	Appartement	2
		Anders	1

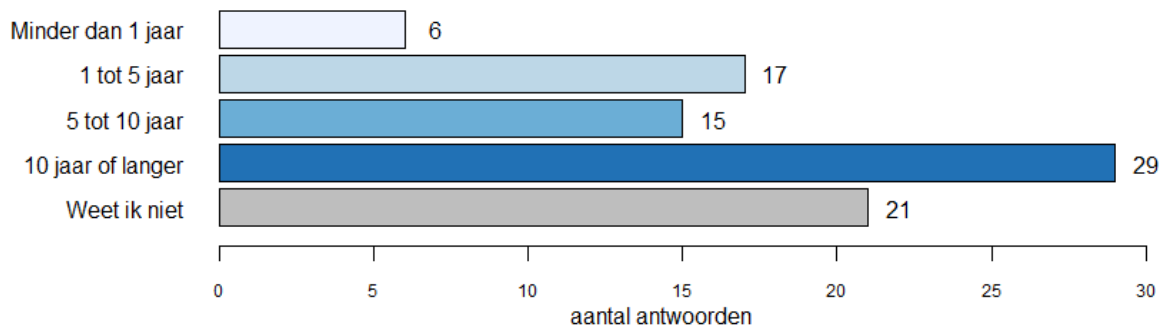
Datum bewoning en toekomstige verhuisplannen

Om te weten of de bewoners in staat waren om plannen uit te voeren en mee te denken met de gemeente is gevraagd wanneer bewoners in hun huis kwamen wonen. Slechts 5 respondenten (6%) is er het afgelopen jaar komen wonen. 36 (41%) is er de laatste 10 jaar komen wonen. 15 (17%) zijn er komen wonen in het eerste decennium van deze eeuw en 32 (36%) heeft er al meer dan 2 decennia gewoond. Het lang blijven in hetzelfde huis en dezelfde wijk kan ook een indicator zijn voor plaatsgebondenheid. In een ander deel van de vragenlijst zijn specifiekere vragen gesteld over deze plaatsgebondenheid.

Figuur 8: Sinds welk jaar woont u in uw huis?

Naast de datum van bewoning is er ook gevraagd naar toekomstige plannen om te verhuizen, of om juist in het huis te blijven wonen. De logica achter deze vraag is dat bewoners die van plan zijn te verhuizen minder geneigd zijn om te investeren in maatregelen. Vooral maatregelen die duurder zijn en een langere terugverdientijd hebben, zoals groene daken. Ongeveer een kwart van de respondenten weet niet of ze lang in hun huis blijven wonen. Slechts 7% is van plan om minder dan een jaar te blijven wonen en 19% is van plan om nog 1 tot 5 jaar te blijven wonen. De helft van de respondenten is van plan om nog minstens 5 jaar in hun huidige woning te blijven.

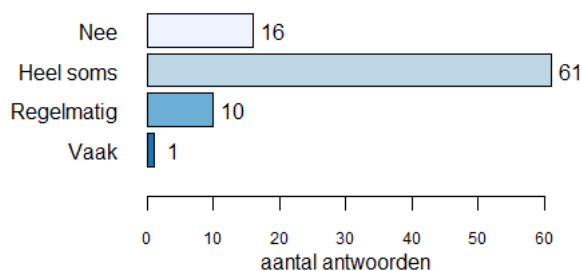

Figuur 9: Hoe lang denkt u nog in uw huis te blijven wonen?

Houding tegenover het nemen van risico's en verantwoordelijkheden

Het nemen van risico

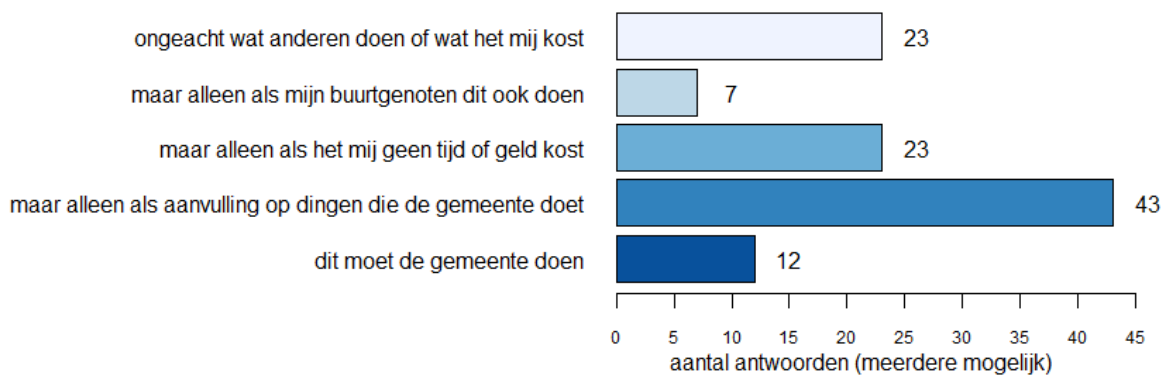
De respondenten lijken over het algemeen redelijk voorzichtig. De meeste respondenten (69%) antwoordden dat ze slechts zelden risico nemen. 18% gaf aan nooit risico's te nemen. Slechts 11% antwoordde dat ze regelmatig risico's nemen en slechts 1 respondent gaf aan vaak risico's te nemen.

Figuur 5: Neemt u weleens risico's in uw leven?

Persoonlijke verantwoordelijkheid

Respondenten is gevraagd naar wie verantwoordelijk is om wateroverlast te beperken. Ze konden meerdere antwoorden (geformuleerd als stellingen) kiezen. 15 respondenten kozen meer dan 1 antwoord en van deze 15 kozen er 14 twee of drie antwoorden. Slechts 12 respondenten (13%) gaf aan dat wateroverlast alleen de verantwoordelijkheid van de gemeente is. Bijna de helft geloofde dat het hun eigen verantwoordelijkheid is als aanvulling op wat de gemeente al doet. 23 respondenten (26%) geloofde dat het hun eigen verantwoordelijkheid is ongeacht wat anderen doen of wat het hun zou kosten.

Figuur 11: Om wateroverlast te voorkomen kunnen bewoners of de gemeente iets doen. Bent u bereid zelf iets te doen om wateroverlast te voorkomen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Conclusie – Representativiteit van de steekproef

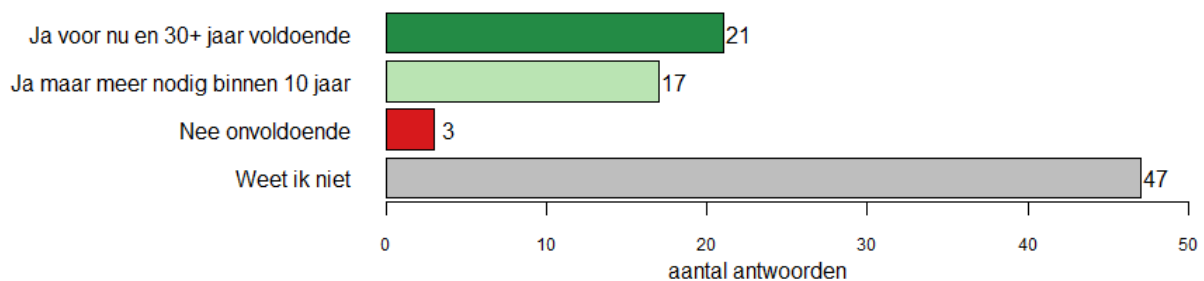
Er is één specifieke groep die sterk oververtegenwoordigd is in onze enquête: huiseigenaren. Mede hierdoor is de enquête op bepaalde aspecten minder representatief (in vergelijking met de statistische data op wijk- of stadsniveau). Ook zijn jongvolwassenen en respondenten met een laag opleidingsniveau ondervertegenwoordigd. Doordat wijkgegevens in combinatie met de gegevens van huiseigenaren ontbreken zijn we niet in staat om volledig te beoordelen of onze steekproef representatief is voor de groep die in de wijk woont. We verwachten dat er ook een meer algemeen probleem speelt: bepaalde groepen respondenten zijn meer geneigd om een vragenlijst te beantwoorden dan andere groepen. Het verloten van waardebonnen kan helpen om andere groepen over te halen. Hiervoor is niet gekozen, mede vanwege het doel, de tijd en de middelen die beschikbaar waren voor dit onderzoek. Door de gehanteerde aanpak is de doelgroep die bereikt is met de vragenlijst hoogstwaarschijnlijk zeer vergelijkbaar met de doelgroep die bereikt is met participatie activiteiten.

4. Vragenlijst deel 2: Het Project Stadsbeek

In dit deel van de vragenlijst hebben we respondenten gevraagd naar het Stadsbeek project en de activiteiten die de gemeente heeft ondernomen om bewonersparticipatie te bevorderen. Wij verwijzen naar deze maatregelen als participatie activiteiten.

Risicoperceptie en het Stadsbeek project

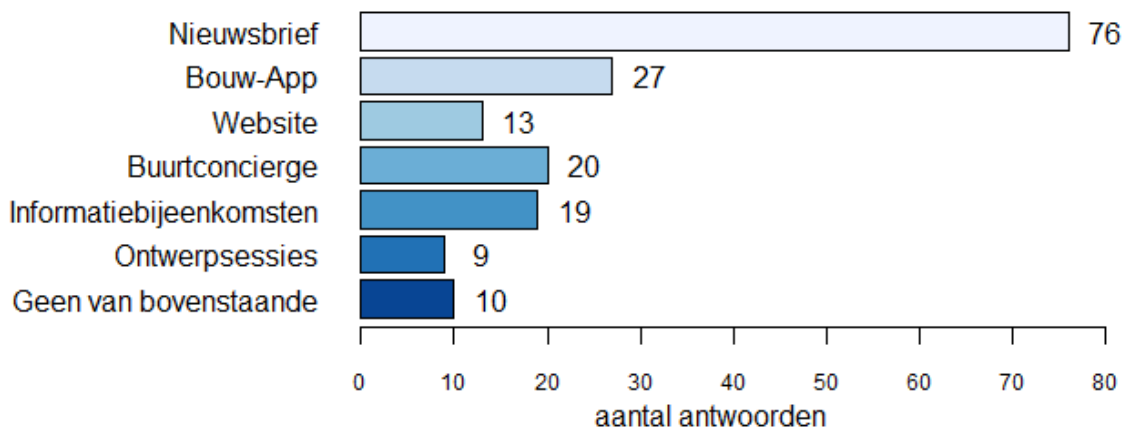
De eerste vraag had betrekking op de risicoperceptie van bewoners in relatie tot de realisatie van de Stadsbeek (de beek zelf, de waterberging en infiltratie- en drainageleidingen). Een kleine meerderheid van de respondenten (53%) antwoordde dat ze niet weten of de maatregelen voldoende zijn. Van degenen die hier wel een mening over hadden waren er maar 3 die dachten dat de maatregelen onvoldoende waren om wateroverlast te voorkomen. 21 (24%) gaf aan dat het genoeg is voor de komende 30+ jaar en 17 (19%) gaf aan dat dit genoeg was met de kanttekening dat binnen 10 jaar meer maatregelen nodig zijn.

Figuur 6: "In het project Stadsbeek zijn een beek, waterberging en infiltratie- en drainageleidingen aangelegd om overlast door hevige regenval of een hoge grondwaterstand te verminderen. Is dit project voldoende om wateroverlast te voorkomen?"

Betrokkenheid bij het project

We hebben bewoners gevraagd in hoeverre ze van participatie activiteiten gebruik hebben gemaakt (meerdere opties waren mogelijk). De maatregel die eruit springt is de nieuwsbrief: 76 respondenten (86%) geven aan de nieuwsbrief te hebben gelezen. 10 personen geven aan nergens bij betrokken te zijn geweest. Van de personen die de nieuwsbrief hadden gelezen deed de helft mee aan ten minste één van de andere activiteiten. De andere helft heeft alleen de nieuwsbrief gelezen. De kleinschalige ontwerpsessies (aanleg Stadsbeek, Rembrandtlaan of Pinkeltjesplein) zijn bijgewoond door 9 respondenten. 13 personen hebben gebruikt gemaakt van groenblauwenschede.nl, en 20 hebben contact gehad met de buurtconciërge. 31% van de respondenten heeft de bouw-app gebruikt. Slechts 2 respondenten waren betrokken bij één van de activiteiten zonder dat ze de nieuwsbrief hadden gelezen. Hiervan heeft er 1 de app gebruikt en de ander heeft meegedaan aan een informatiebijeenkomst. Oftewel: de nieuwsbrief was niet alleen populair, maar hoogstwaarschijnlijk ook een zeer nuttig middel om bewoners te informeren over andere participatie activiteiten.

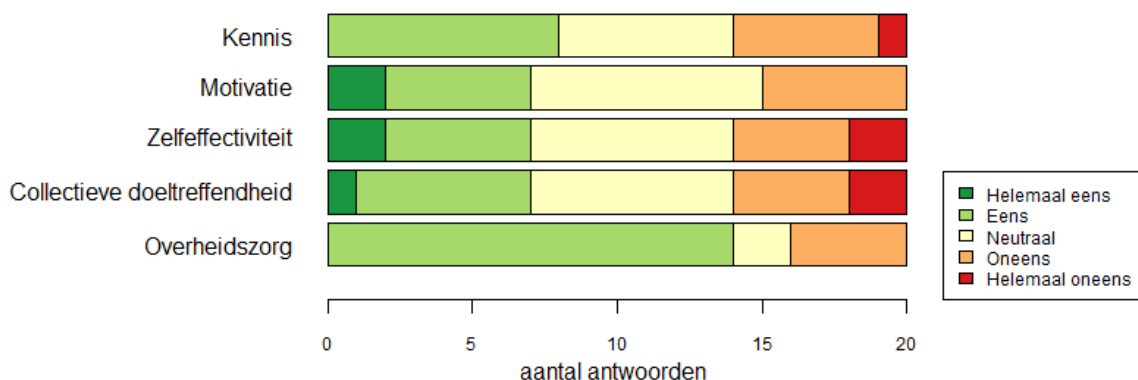
Figuur 7: Wat is op u van toepassing?

De buurtconciërge

De 20 respondenten die contact hebben gehad met de buurtconciërge zijn gevraagd aan te geven of hierdoor veranderingen zijn opgetreden in termen van:

- Kennis: Ik weet nu beter wat ik zelf zou kunnen doen.
- Motivatie: Ik heb nu meer zin om hier zelf ook iets aan te doen.
- Eigen beoordeling zelfeffectiviteit: Ik heb nu meer het gevoel dat ik zelf iets kan doen.
- Beoordeling collectieve doeltreffendheid: Ik heb nu meer het gevoel dat we als buurt iets kunnen doen.
- Overheidszorg: Ik heb nu meer het gevoel dat de gemeente aandacht heeft voor onze zorgen.

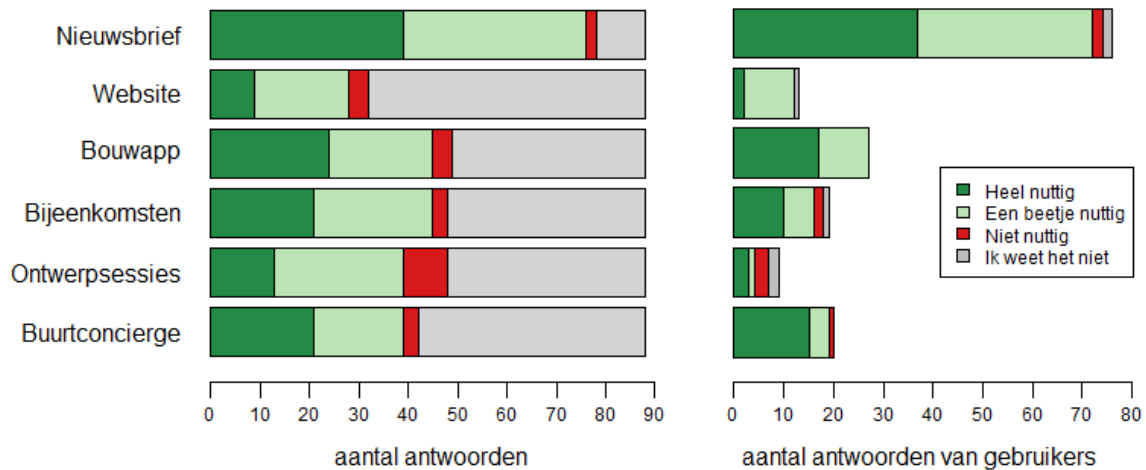
De resultaten laten zien dat één aspect significant verbeterd is door de buurtconciërge: het gevoel dat de gemeente aandacht heeft voor de zorgen van bewoners. Maar liefst 14 van de 20 personen die met de buurtconciërge heeft gesproken is het hiermee eens. Gegeven de relatief kleine steekproefomvang (20 personen) kunnen hier geen algemene conclusies aan worden verbonden. Dit is echter wel een opvallend resultaat.

Figuur 8: Kijkt u door het contact met de buurtconciërge anders aan tegen wateroverlast?

Ongeacht of respondenten wel of niet gebruik hebben gemaakt van een participatie activiteit hebben we ze gevraagd naar hun mening over het nut van de activiteit. Hieronder geven we de resultaten zowel voor alle respondenten als voor de respondenten die er gebruik van hebben gemaakt. Dit laat zien dat de personen die niet hebben meegedaan aan één van de activiteiten vaak geen mening

hadden over het nut van de activiteiten. De meeste activiteiten zijn positief beoordeeld ("heel nuttig" of "een beetje nuttig"). Dit geeft vooral een goed beeld van de nieuwsbrief aangezien deze gelezen is door de overgrote meerderheid van de respondenten. Slechts 3 personen geven aan dat ze de nieuwsbrief niet nuttig vonden. De bouw-app was na de nieuwsbrief de meest gebruikte tool en deze werd ook goed beoordeeld. Alle gebruikers van de bouw-app vonden deze "heel nuttig" of "een beetje nuttig".

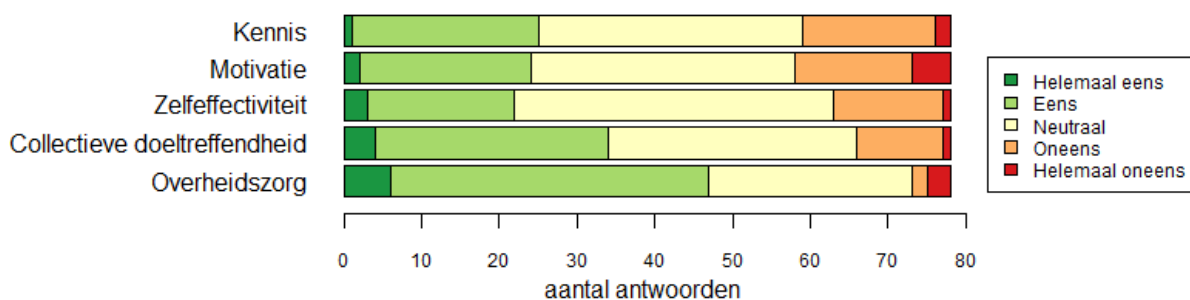

Figuur 9: Overzicht antwoorden van alle respondenten (links) en van gebruikers van deze optie (rechts) op de vraag "Hoe nuttig vindt u de volgende onderdelen van het project Stadsbeek? (het maakt niet uit of u hier zelf mee in aanraking bent gekomen)"

Net als bij buurtconciërge zijn er vragen gesteld over het effect van het Stadsbeek project als geheel op de verbeteringen van factoren op een schaal van helemaal eens tot helemaal oneens:

- Kennis - Ik weet nu beter wat ik zelf zou kunnen doen.
- Motivatie - Ik heb nu meer zin om hier zelf ook iets aan te doen.
- Eigen beoordeling zelfeffectiviteit - Ik heb nu meer het gevoel dat ik zelf iets kan doen.
- Beoordeling collectieve doeltreffendheid - Ik heb nu meer het gevoel dat we als buurt iets kunnen doen.
- Overheidszorg - Ik heb nu meer het gevoel dat de gemeente aandacht heeft voor onze zorgen.

Net als met de buurtconciërge was de meest significante verbetering gerelateerd aan overheidszorg. De andere factor die verbeterde was beoordeling gezamenlijk vermogen: 34 van de 80 respondenten reageerden met "helemaal eens", of "een beetje eens".

Figuur 10: Kijkt u door de nieuwsbrieven of bijeenkomsten van het Stadsbeek project anders aan tegen wateroverlast?

Conclusie participatie activiteiten

De participatie activiteiten van de gemeente worden over het algemeen positief gewaardeerd door de respondenten. Vooral de nieuwsbrief valt op: deze is breed gelezen en werd gezien als nuttig door de bewoners. Bovendien hebben de meeste personen die de nieuwsbrief hebben gelezen ook meegedaan aan minstens één andere activiteit. Personen die de nieuwsbrief niet hebben gelezen deden over het algemeen ook niet mee aan de andere activiteiten. Het lijkt erop dat de nieuwsbrief niet alleen werd gewaardeerd maar ook een nuttige maatregel was om informatie te verspreiden over andere participatie activiteiten. De bouw-app was ook populair onder respondenten. Zeker gezien het feit dat deze alleen werd ingezet in de laatste fase van het project. Alle respondenten die de app hebben gebruikt vonden dat deze minstens een beetje nuttig was.

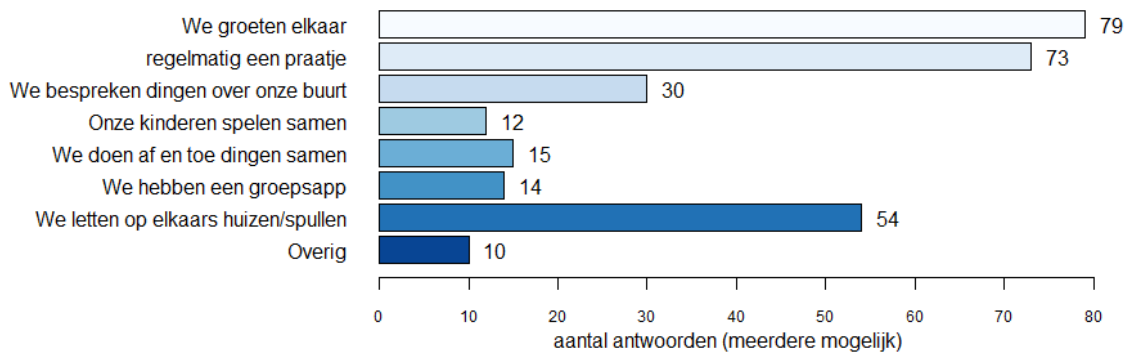
5. Vragenlijst deel 3: Contacten in de buurt

In dit deel van de vragenlijst vroegen we naar sociale verbanden in de wijk. We zijn hierin geïnteresseerd omdat sociale normen een impact kunnen hebben op wat respondenten doen als het aankomt op het implementeren van maatregelen om wateroverlast te voorkomen.

Eerst hebben we respondenten gevraagd in hoeverre ze actief zijn bij een vereniging of club in de wijk (zoals een sportclub, kerk of boekenclub). Slechts 19 respondenten beantwoordde deze vraag met ja. Dit betekent dat de overgrote meerderheid niet actief betrokken is bij een vereniging of club in de eigen wijk.

Ook is respondenten gevraagd naar het aantal huishoudens waar ze contact mee hebben. Op 1 respondent na hadden alle ondervraagden contact met minstens 1 ander huishouden in hun wijk en meer dan één-derde had contact met vijf of meer huishoudens in de eigen wijk.

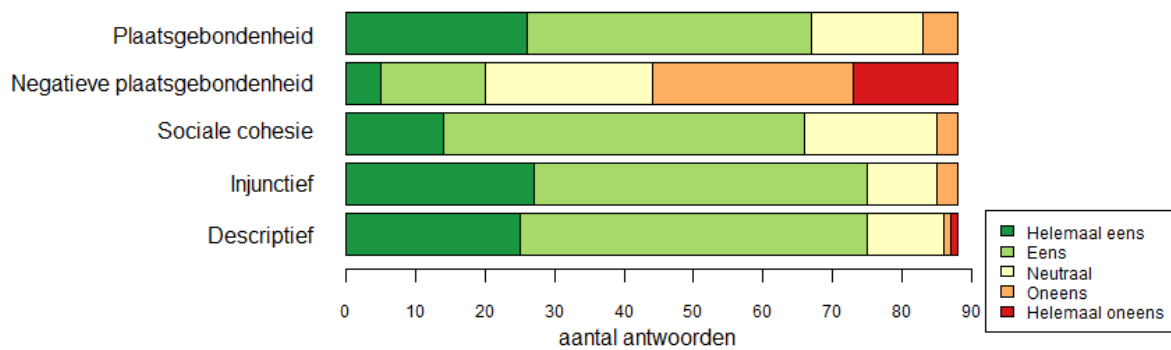
We hebben ook gevraagd naar het type contact tussen de huishoudens. Zoals onderstaande figuur laat zien kan het meeste contact als “oppervlakkig” worden beschouwd; men groet elkaar of maakt een klein praatje. Echter geeft ook een meerderheid van de respondenten aan dat ze letten op elkaars huizen en eigendommen.

Figuur 11: Wat voor contact heeft u met uw buurtgenoten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Tot slot is respondenten gevraagd naar factoren dat hun adaptatiegedrag kunnen beïnvloeden, zoals plaatsgebondenheid, injunctieve sociale normen (wat zou moeten) en descriptieve sociale normen (wat is gewoon). Net als eerder konden de respondenten reageren op de stellingen op een schaal van “helemaal eens” tot “helemaal oneens”.

- Plaatsgebondenheid: Ik voel me thuis in deze buurt.
- Negatieve plaatsgebondenheid: Ik zou liever in een ander deel van Enschede wonen.
- Sociale cohesie: Ik heb een goede band met mijn buurtgenoten.
- Injunctief: Ik vind de uitstraling van mijn huis of tuin belangrijk.
- Descriptief: Ik merk wanneer mijn buurtgenoten hun huis of tuin veranderen of opknappen.

Figuur 18: Bent u het eens met de volgende uitspraken?

De meeste respondenten zijn het eens, of helemaal eens met de stellingen, behalve de stelling over negatieve plaatsgebondenheid. Deze stelling was omgekeerd gesteld; respondenten die erg gehecht zijn aan de buurt zullen hier negatief op antwoorden. Dat respondenten op elkaar letten (hier: descriptief) is in lijn met de eerdere observatie dat de respondenten op elkaars huizen en bezittingen letten.

Conclusie contacten in de buurt

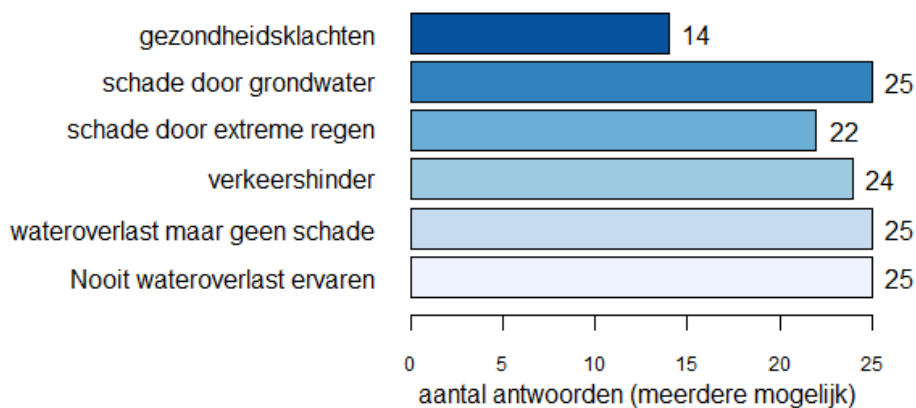
Over het algemeen hebben respondenten goede contacten met de burens, zijn veel bewoners gehecht aan hun wijk en hechten ze belang aan het uiterlijk van hun eigen huis en dat van hun burens. De respondenten zijn een redelijk homogene groep; vrijwel niemand gaf aan weinig contacten te hebben in de wijk of geen waarde te hechten aan de mening van buurtgenoten. Dit maakt het lastig om conclusies te trekken over de rol van contacten in de buurt. Wat mogelijk een rol speelt is dat bewoners die vragenlijsten willen beantwoorden ook meer interesse hebben en meer ingebed zijn in de wijk.

6. Vragenlijst deel 4: Opvattingen over wateroverlast

Deel 4 van de vragenlijst had betrekking op eerdere ervaringen met en schade door wateroverlast. Ook werd gevraagd naar de perceptie van veranderingen in wateroverlast en bezorgdheid over wateroverlast (risicoperceptie).

Ervaringen met wateroverlast

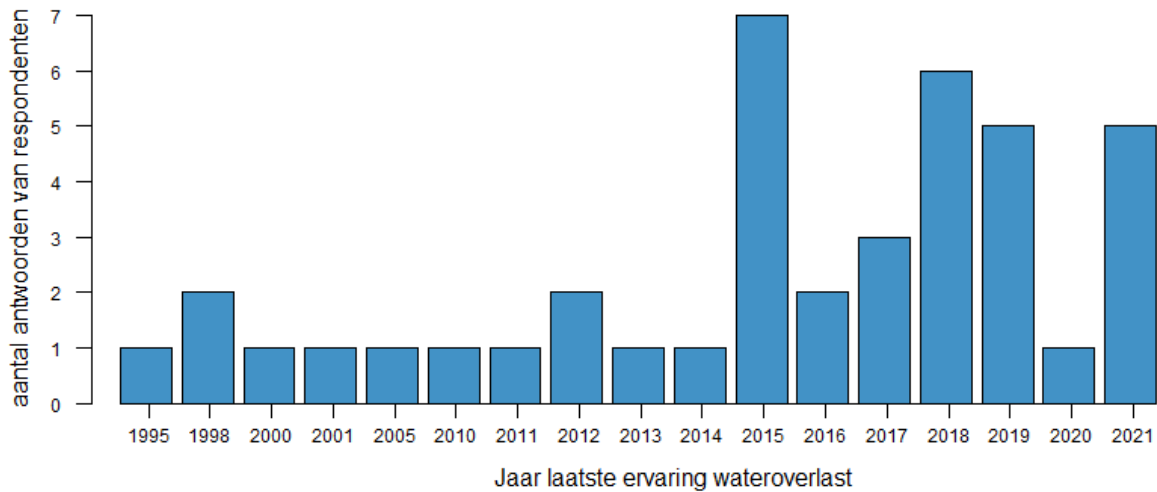
De meerderheid heeft ervaring met wateroverlast. Slechts 28% geeft aan geen enkele ervaring met wateroverlast te hebben. 43% had ervaringen met wateroverlast en daardoor persoonlijke schade. De rest van de respondenten had ook ervaringen met wateroverlast, maar deze ervaringen hadden alleen betrekking op verkeershinder, of zelfs helemaal geen schade. 14 respondenten (16%) ervaarde gezondheidsklachten, maar de meerderheid (11 van de 15) had alleen last van milde symptomen voor een korte periode. Slechts 2 personen ervaarden milde symptomen voor een langere periode en 1 persoon ervaarde heftige klachten voor korte tijd. 5 van de 15 respondenten gaf aan dat ze gezondheidsklachten ervaarden, zonder dat er schade was aan hun huizen. Een aantal respondenten heeft op deze vraag een inconsistent antwoord gegeven: 1 respondent had nooit overlast ervaren maar wel schade. 4 respondenten hebben overlast maar geen schade ervaren maar geven later aan wel schade te hebben.

Figuur 19: Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Laatste jaar van wateroverlast

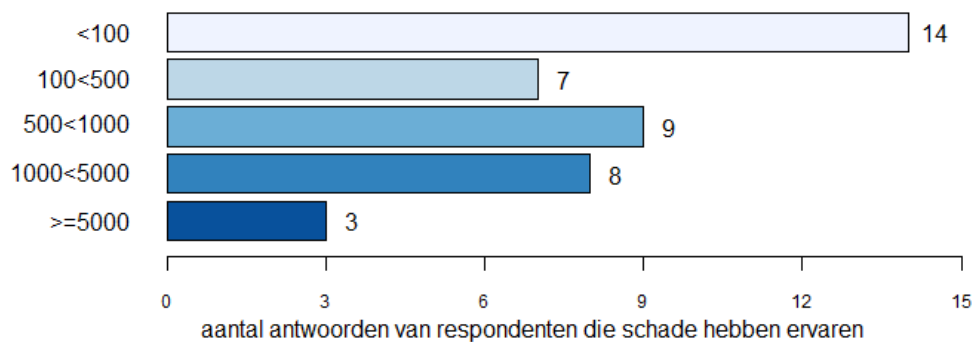
De 44 respondenten die aangaven dat ze ervaringen hadden met wateroverlast en een vorm van schade hadden ondervonden is gevraagd in welk jaar ze voor het **laatst** wateroverlast hadden ervaren (open vraag). Het antwoord dat het meest werd gegeven is 2015 (7 maal) en vervolgens 2018, 2019 en 2021 (ieder 6 maal). Slechts 3 respondenten gaven aan dat hun laatste ervaringen met wateroverlast in 2010/11 was. Dit was het jaar dat Enschede en de wijk zeer hevige wateroverlast door regen ondervond.

Figuur 20: In welk jaar hoeft u voor het LAATST wateroverlast ervaren (open vraag)?

Financiële schade door wateroverlast

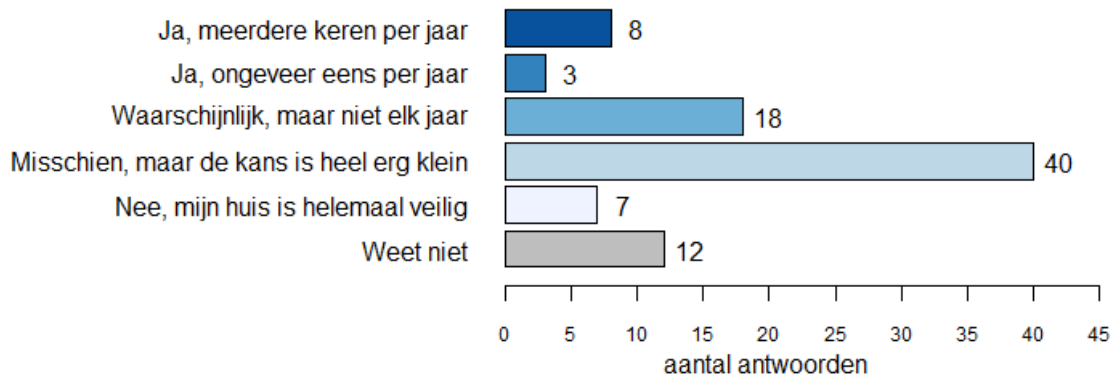
De helft van de respondenten die financiële schade ondervond aan huis of tuin gaf aan minder dan 100 euro schade te hebben gehad. 45% van de respondenten met schade hadden tussen de 500 en 5000 euro financiële schade. Slechts 3 personen gaven meer dan 5000 euro schade te hebben gehad.

Figuur 12: Hoeveel financiële schade (schatting) denkt u dat de LAATSTE wateroverlast heeft veroorzaakt aan uw persoonlijke eigendommen? In Euro.

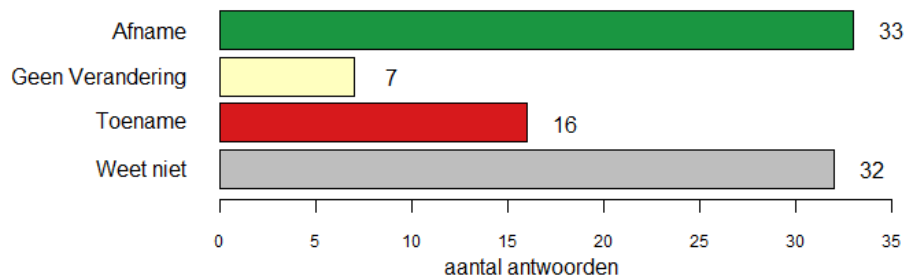
Huidige en toekomstige risicoperceptie

Op de vraag naar verwachtingen wat betreft wateroverlast gaf meer dan de helft van de respondenten aan niet direct te verwachten dat hun eigendommen gevaar lopen door wateroverlast. Slechts 13% verwacht minstens één keer per jaar wateroverlast.

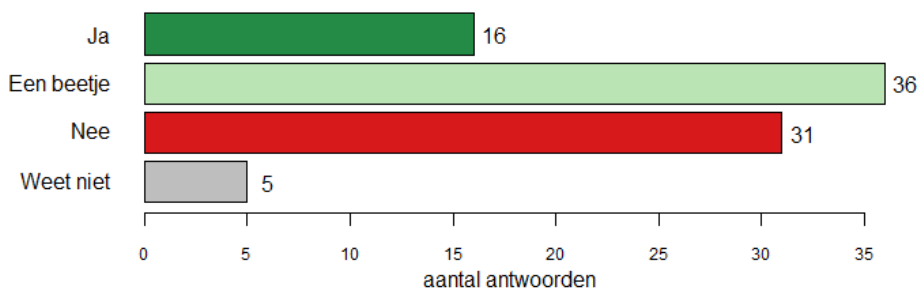
Figuur 13: Verwacht u in de toekomst wateroverlast te hebben in huis? (bv. door zware regenval, storm of hoge grondwaterstand)

Ook is de respondenten gevraagd of ze verwachten dat bovenstaande in de toekomst zal toenemen of afnemen. 36% gaf aan dat ze het niet weten, terwijl 33 van de respondenten (meer dan één-derde) aangeeft dat ze verwachten dat wateroverlast zal verminderen in de komende 10 jaar. Slechts 18% verwacht een toename van wateroverlast in de nabije toekomst.

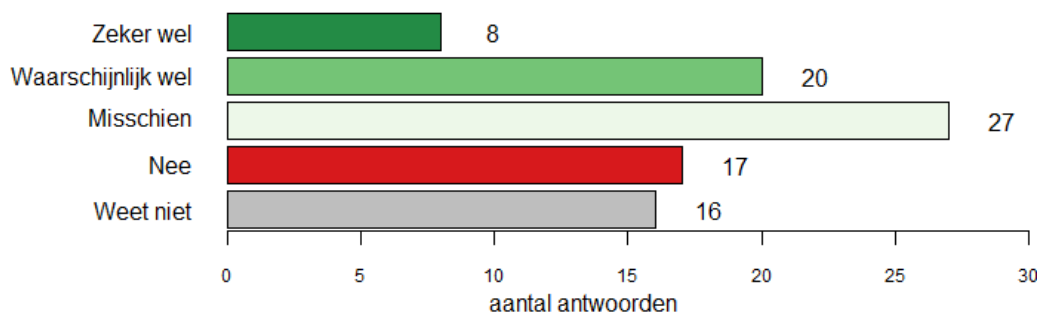
Figuur 14: Denkt u dat wateroverlast in uw buurt verandert in de komende 10 jaar?

Omdat ongerustheid invloed kan hebben op de motivatie van respondenten om maatregelen te implementeren hebben we respondenten ook gevraagd of ze bezorgd zijn over de mogelijke gevolgen van wateroverlast. Hoewel circa één-derde niet bezorgd is, is 59% wel degelijk ongerust. Dit is opvallend aangezien de meeste respondenten denken dat er maar een kleine kans is op wateroverlast in hun woning.

Figuur 15: Bent u bezorgd over de mogelijke gevolgen van wateroverlast voor uw huis?

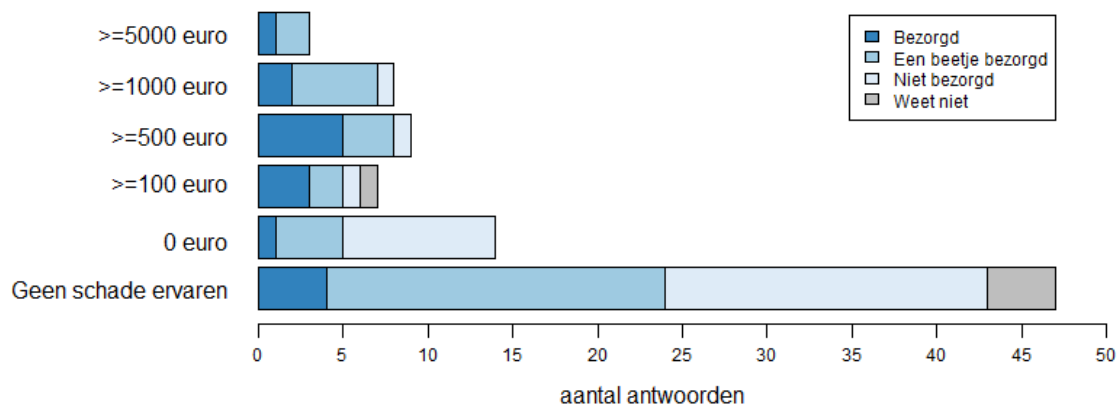
Ook is men gevraagd of ze denken dat wateroverlast invloed heeft op hun gezondheid. Op deze vraag antwoordde circa één-derde met “misschien” terwijl 18% het “niet weet”. Dit lijkt erop te wijzen dat respondenten onzeker zijn over de mogelijke gezondheidseffecten van wateroverlast.

Figuur 16: Als u wateroverlast in uw buurt heeft, zal dit dan negatieve gevolgen voor de gezondheid van uzelf of iemand in uw huishouden hebben?

Conclusie risicoperceptie

Vrij veel respondenten hebben wateroverlast ervaren en hiervan ook schade ervaren. Echter, deze schade was over het algemeen beperkt. Respondenten verwachten dat de kans op schade in de toekomst klein is, maar zijn overwegend ten minste licht bezorgd. Onderstaande grafiek laat zien dat de meeste respondenten die niet of een beetje bezorgd zijn eerder geen schade hebben ervaren. Veel respondenten die wel eerder schade hebben ervaren zijn wel bezorgd of een beetje bezorgd.

Figuur 17: Relatie tussen eerder ervaren schade en bezorgdheid

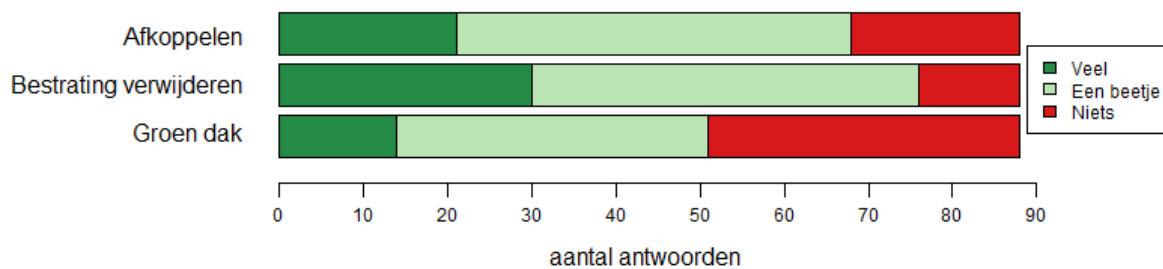
7. Vragenlijst deel 5: Voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te voorkomen

In het laatste deel van de vragenlijst is de respondenten gevraagd naar hun kijk op adaptatiemaatregelen. In hoeverre zijn ze ermee bekend, wat vinden ze ervan, hebben ze maatregelen geïmplementeerd en, zo ja, waarom? De vragen hadden betrekking op vijf maatregelen:

1. Afkoppelen
2. Bestrating verwijderen
3. Regenton
4. Bomen planten
5. Groen dak

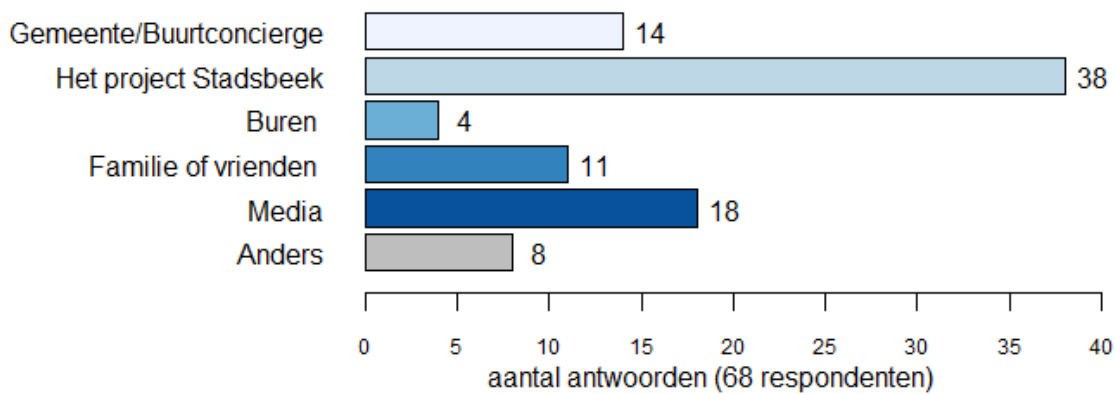
Respondenten is eerst gevraagd in hoeverre ze bekend zijn met afkoppelen, het verwijderen van bestrating en groene daken als maatregel. Of ze bekend zijn met het planten van bomen of het installeren van een regenton is niet gevraagd omdat we veronderstellen dat deze maatregelen bekend te zijn. Als een respondenten antwoordde niet bekend te zijn met een bepaalde maatregel heeft deze respondent verder geen vragen meer gekregen over deze maatregel.

De meeste respondenten waren ten minste een beetje bekend met de maatregelen. Het groene dak was het minst bekend; 42% van de respondenten gaf aan dat ze hier niet mee bekend waren.

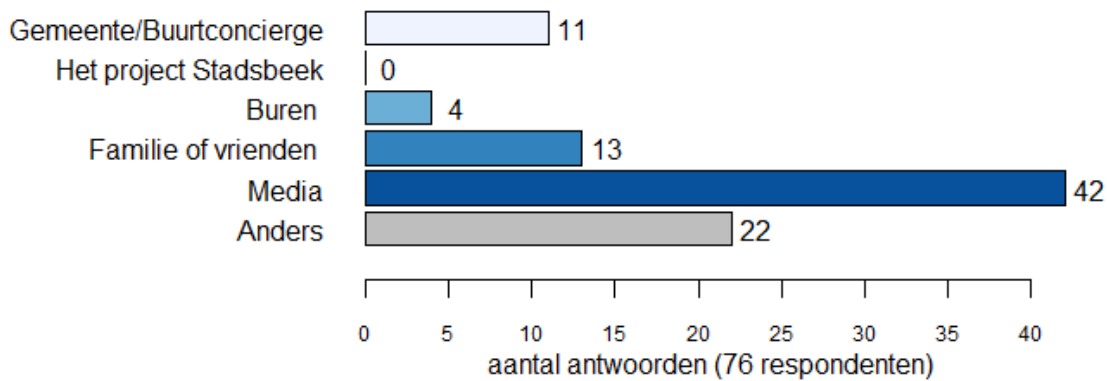

Figuur 18: Hoeveel weet u over [...]?

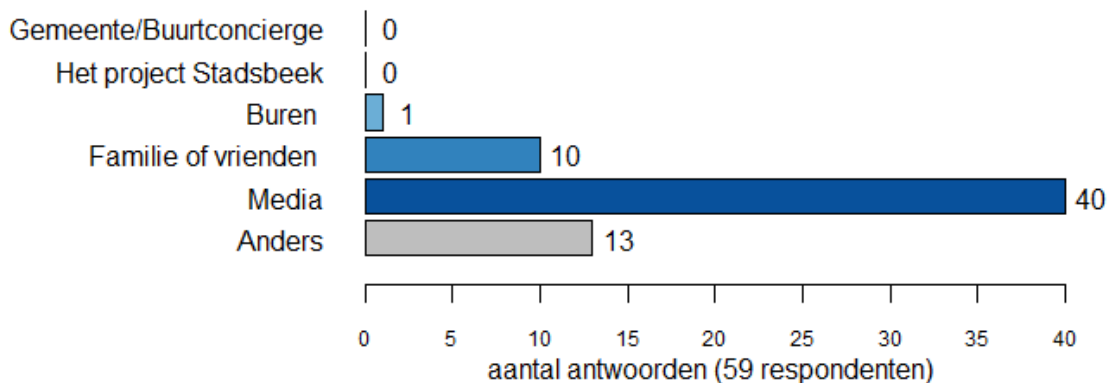
Aan respondenten die bekend waren met een maatregel is gevraagd hoe ze over de maatregel hadden gehoord. Wat betreft afkoppelen hadden de meeste respondenten (76%) over de maatregelen gehoord via het project Stadsbeek of de buurtconciërge. Soms als toevoeging op andere communicatiekanalen zoals vrienden, familie of de media. Voor het verwijderen van bestrating had 14% erover gehoord via de gemeente of de buurtconciërge en maar liefst 55% via de media. Wat hierbij hoogstwaarschijnlijk een rol heeft gespeeld is dat de periode waarin de vragenlijst is verspreid overlapt met de deelname van gemeente Enschede aan het NK tegelwippen (maart-oktober 2021). Wat betreft het groene dak: 68% had hierover gehoord in de media en niemand had informatie gekregen via de gemeente.

Figuur 28: Hoe heeft u gehoord over het afkoppelen van de regenpijp? Via...

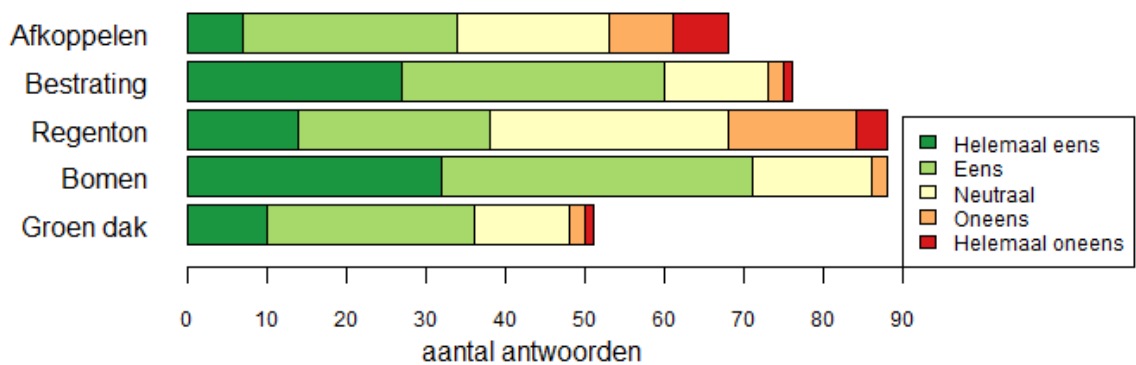
Figuur 29: Hoe heeft u gehoord over het verwijderen van bestrating? Via...

Figuur 30: Hoe heeft u gehoord over het aanbrengen van een groen dak? Via...

Effectiviteit van de maatregelen

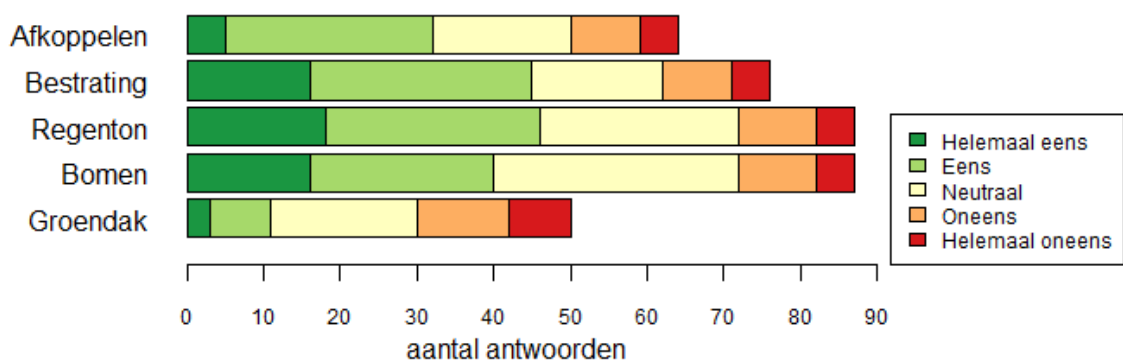
We hebben de respondenten gevraagd of ze dachten dat de maatregelen effectief waren in het voorkomen van wateroverlast. Voor het verwijderen van bestrating en het planten van bomen gaf 80% van de respondenten aan te denken dat de maatregel effectief was. Voor het groene dak was 70% het eens met de stelling dat de maatregel effect heeft. Voor het afkoppelen was 50% het eens met de stelling en 28% neutraal. Wat betreft de effectiviteit van de regenton was maar 42% het eens met de stelling en maar liefst 23% het oneens. Afkoppelen en een regenton worden vaker dan andere maatregelen gezien als niet effectief.

Figuur 19: Bent u het eens met de volgende uitspraken over [...]? Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen

Middelen om maatregelen te implementeren

De vraag over de middelen die respondenten hebben om de maatregelen te implementeren is alleen gesteld aan huiseigenaren, omdat huurders niet zomaar maatregelen kunnen implementeren zonder toestemming van de verhuurder. Ongeveer de helft van de respondenten gaf aan genoeg middelen te hebben om een regenton te installeren, bestrating te verwijderen of een boom te planten. Dit daalde naar 33 respondenten voor afkoppelen; nog steeds ongeveer de helft van de respondenten aan wie deze vraag werd gesteld. Slechts 11 respondenten, 22% van de respondenten die deze vraag werd gesteld, gaf aan de middelen te hebben om een groen dak te implementeren.

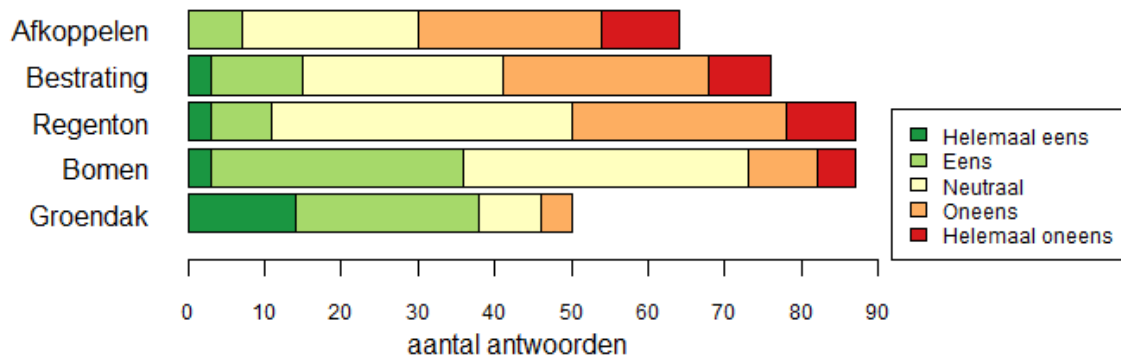
Figuur 20: Bent u het eens met de volgende uitspraken over [...]? Ik heb de middelen om dit te doen

Kosten van de maatregelen

Zoals hierboven aangegeven dacht de meerderheid van respondenten niet de financiële middelen te hebben om een groen dak te implementeren. Dit is waarschijnlijk gerelateerd aan de kosten die men verwacht dat dit met zich meebrengt. Van de 52 respondenten waren 40 (75%) het eens met de stelling dat deze maatregel duur is. Niemand gaf aan te denken dat dit goedkoop is. Het omgekeerde geldt voor afkoppelen. Slechts 7 van de 64 respondenten gaven aan te denken dat dit een dure maatregel is. Hieraan moet worden toegevoegd dat de gemeente voor sommige delen van het gebied heeft aangeboden om deze maatregel te implementeren. Voor deze bewoners was de maatregel dus helemaal gratis. Van de bewoners aan de Elferinksweg en de 2^e Emmastraat heeft 81% hiervan gebruik gemaakt. In deze straten wonen 16 respondenten waarvan 10 aan hebben gegeven dat ze hun regenpijp afgekoppeld hebben.

De mogelijkheid tot gratis afkoppelen verklaart waarom veel van de respondenten (34 van de 68) aangaven dat het een goedkope maatregel was. Slechts een klein deel van de respondenten gaf aan te denken dat het verwijderen van bestrating of het installeren van een regenton duur was, terwijl tussen 12% en 20% aangaf te denken dat het goedkoop was. Wat betreft het planten van bomen was

43% neutraal wat betreft de kosten, terwijl 39% aangaf dat ze dachten dat het een dure maatregel was. Dit is bijna evenveel respondenten als bij de maatregel van het groene dak, maar voor groene daken waren 14 respondenten het er sterk mee eens dat het een dure maatregelen was, terwijl dit voor het planten van bomen slechts 3 was. Dus hoewel respondenten het planten van bomen misschien niet als goedkoop beschouwen, vinden ze het niet zo duur als het installeren van een groen dak.

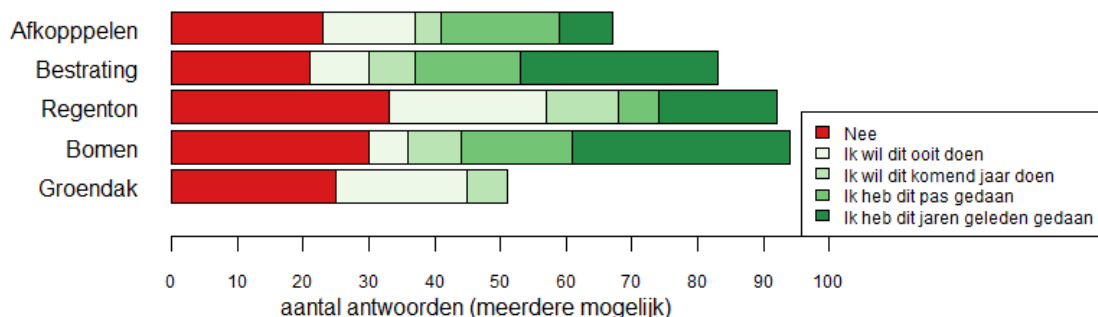

Figuur 21: Bent u het eens met de volgende uitspraken over [...]? Ik denk dat dit relatief duur is

(Geplande) implementatie van maatregelen

Vervolgens hebben we ook gevraagd of de respondenten maatregelen hebben geïmplementeerd, of dat ze dit van plan zijn in de toekomst. Voor het verwijderen van bestrating, installeren van een regenton en het planten van bomen konden de respondenten aangeven dat ze dit al hadden gedaan en willen gaan doen. Dit omdat het planten van 1 boom iemand niet weerhoudt van het planten van nog een boom in de toekomst. Voor de overige 2 antwoorden hadden de respondenten slechts 1 optie. De redenatie hierachter was dat wanneer de regenpijp wordt afgekoppeld dit niet nog een keer kan worden gedaan in de toekomst. Hetzelfde geldt voor het groene dak.

Per maatregel antwoordden tussen 20 en 33 respondenten “nee”. Ook heeft niemand een groen dak geïmplementeerd. Wel geeft ongeveer de helft van de respondenten aan dit in de toekomst van plan te zijn. Wat betreft het verwijderen van bestrating of het planten van bomen gaf meer dan de helft van de respondenten aan dit onlangs of jaren geleden te hebben gedaan. Voor het installeren van een regenton had ongeveer een kwart van de respondenten dit al gedaan en nog eens een derde was van plan dit te doen. Van de respondenten die gevraagd zijn naar afkoppelen hadden 26 dit al gedaan, waarvan 18 recentelijk. Nog eens 18 respondenten zijn van plan dit te doen.

Figuur 34: Heeft u [geïmplementeerd] of wilt u dit gaan doen?

Motivatie om maatregelen te implementeren

Respondenten die een maatregel hadden geïmplementeerd, of dit van plan zijn, is gevraagd naar de reden hiervoor. Door een programmeerfout in de vragenlijst zijn alleen antwoorden beschikbaar

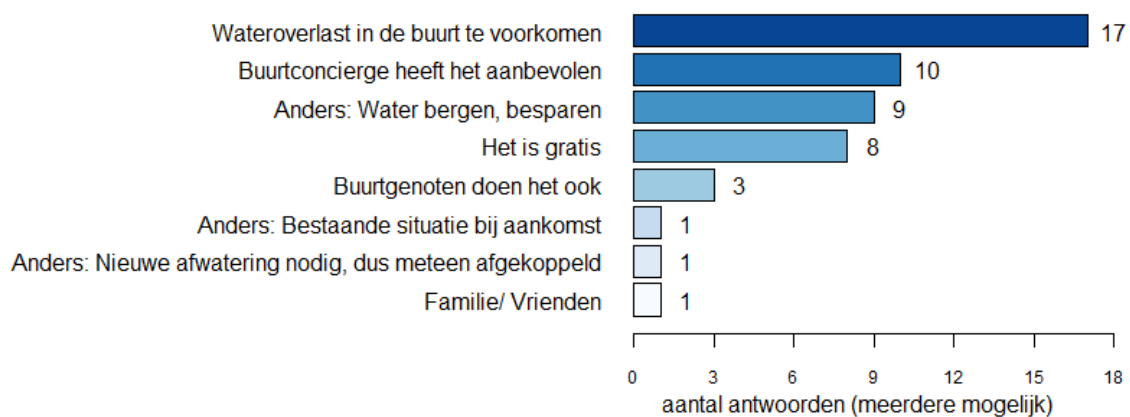
voor de eerste drie maatregelen: afkoppelen, het verwijderen van bestrating en de regenton. Omdat er verschillende antwoorden mogelijk zijn per maatregel worden de resultaten hieronder gepresenteerd per maatregel.

Motivatie om af te koppelen

26 respondenten hebben ooit hun regenpijp afgekoppeld. De meerderheid van de respondenten die dit “Jaren geleden” (5 van de 8) hadden gedaan, deed dit om water te besparen. Dit is relevant omdat dit niet één van de antwoorden in de vragenlijst was, maar respondenten dit zelf in konden vullen. Van de 18 die onlangs hun regenpijp hadden afgekoppeld gaven 9 personen als reden aan dat “de buurtconciërge het had aanbevolen”, terwijl 10 personen als reden gaven om “wateroverlast te voorkomen”.

18 respondenten hadden in de vorige vraag aangegeven dat zij hun regenpijp in de toekomst willen afkoppelen. 4 van hen gaven aan dit in het komende jaar te willen doen, en 14 respondenten gaven aan dit “ooit” te willen doen. Opvallend is dat een meerderheid van de respondenten (10 van de 14) die “ooit” hadden gezegd geen motivatie gaven bij hun antwoord, terwijl alle 4 de respondenten die komend jaar willen afkoppelen wel een reden gaven. Twee respondenten gaven als reden aan om wateroverlast te verminderen, een ander gaf als reden dat de burens het ook hadden gedaan en de laatste gaf als reden aan dat het gratis is. Van de 4 personen die “ooit” hadden geantwoord, en die een motivatie achter dit antwoord gaven, gaven 2 personen aan dit te doen om wateroverlast te verminderen, 1 omdat vrienden of familie het hadden aanbevolen en 1 omdat het gratis is.

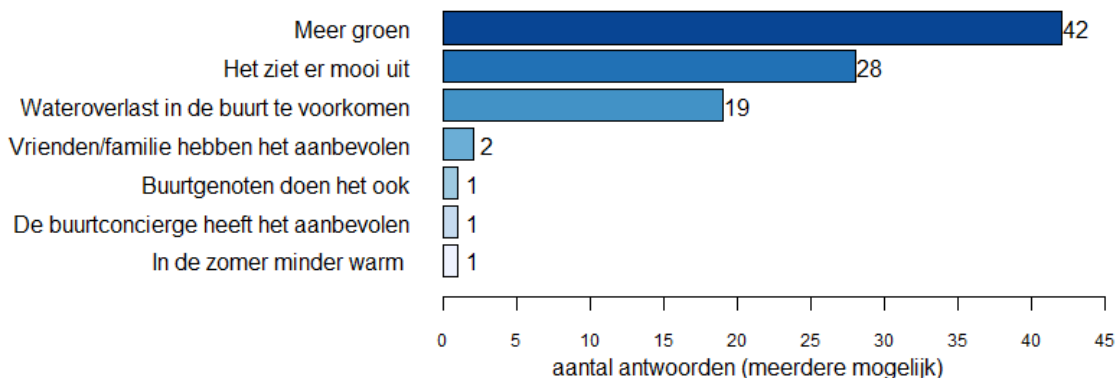
Sociale normen, zoals vrienden en familie die de maatregelen aanraadden lijken een kleine rol te spelen.

Figuur 35: Waarom heeft u uw regenpijp afgekoppeld? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Motivatie om bestrating te verwijderen

44 respondenten hebben op een bepaald moment bestrating uit hun tuin verwijderd. Bijna allemaal (40) deden ze dit omdat ze meer groen in hun tuin wilden. Ongeveer één-derde van hen noemde ook als reden om “wateroverlast te voorkomen”. Interessant is dat de vier respondenten die niet “meer groen” als reden opgaven, slechts één reden opgaven. Voor drie van hen was dat het verwijderen van tegels de tuin mooier maakt. Over het algemeen was het esthetische aspect de tweede meest genoemde reden. Bovendien gebruikte één respondent de optie om een reden toe te voegen die niet in de opties stond. De genoemde reden was het verminderen van hittestress in de zomer.

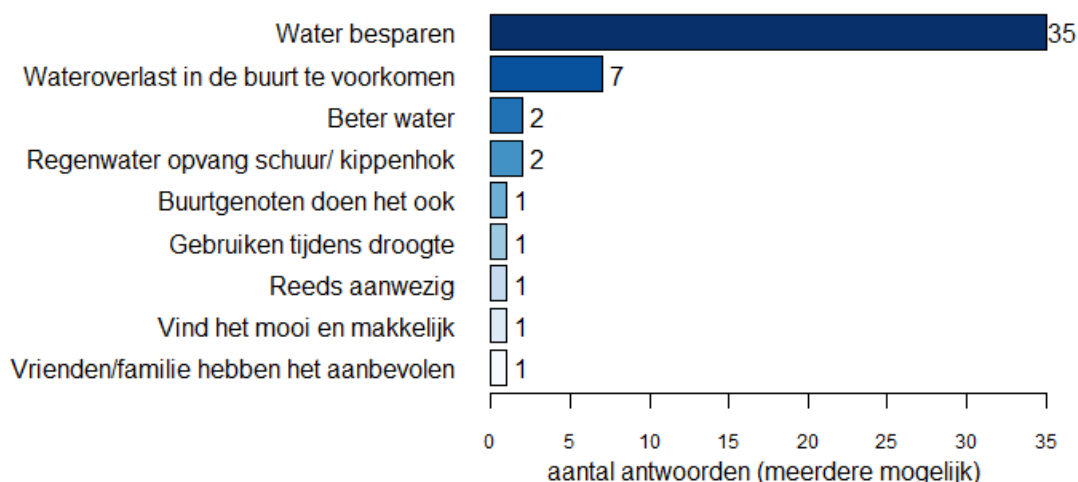

Figuur 36: Waarom heeft u uw bestrating deels verwijderd? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Van de 31 respondenten die jaren geleden bestrating hadden verwijderd gaven de meesten aan dit te hebben gedaan vanwege meer groen, biodiversiteit of omdat het er mooi uit ziet. Van de 17 respondenten die de maatregelen recent hadden geïmplementeerd gaf de helft als reden aan “om wateroverlast te voorkomen”. Dit antwoord werd vaak gegeven in aanvulling op meer groen en biodiversiteit.

Motivatie voor een regenton

De meerderheid van de respondenten die al een regenton heeft of die van plan is er één te nemen (34 van de 55), gaf waterbesparing als reden op. Voor deze maatregel is er het kleinste verschil tussen respondenten die de maatregel al hebben uitgevoerd en respondenten die van plan waren om de maatregel uit te voeren. “Water besparen” was veruit de meest gekozen motivatie voor beide groepen. De meeste respondenten (6 van de 8) die "wateroverlast voorkomen" als reden opgaven, hebben dit nog niet gedaan, maar zijn dit van plan in het komende jaar te doen. Bij deze maatregel speelden, net als bij de andere twee, aanbevelingen van vrienden en familie en voorbeelden van burens geen belangrijke rol.

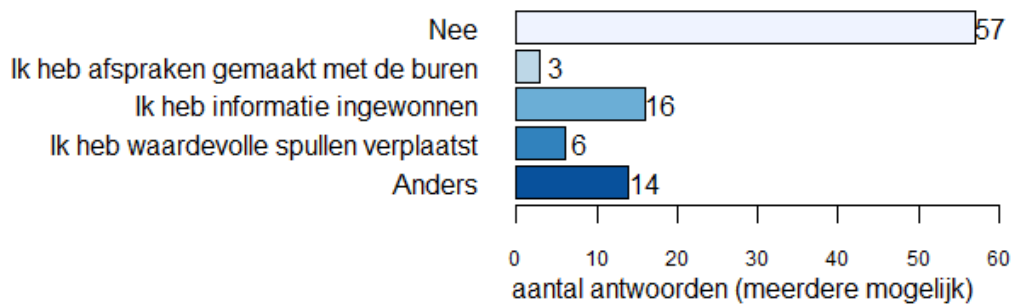

Figuur 37: Waarom heeft u een regenton? (Meerdere antwoorden mogelijk)

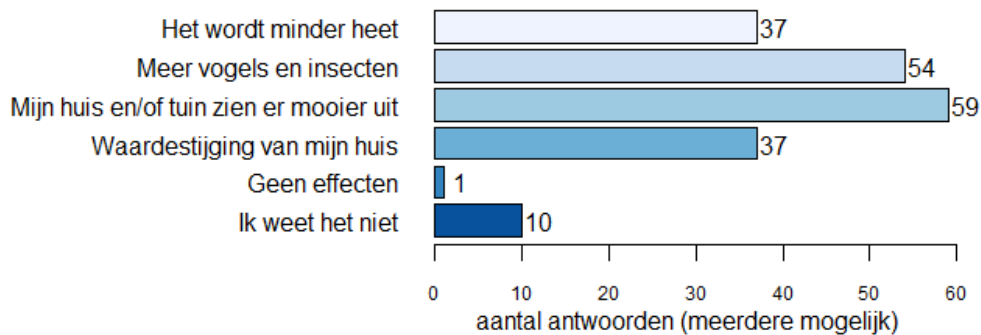
Overige maatregelen

We vroegen respondenten ook naar het nemen van “zachte” of andere aanvullende maatregelen. Deze maatregelen kunnen de schade beperken, zijn meestal niet duur en relatief gemakkelijk uit te voeren. Bijna twee derde van de respondenten geeft aan geen extra maatregelen te nemen. Sommigen doen dat wel. Een aantal gaf zelfs aan extra maatregelen te nemen in hun huis, zoals het

installeren van een pomp (3 respondenten) of het aanpassen van een kelder door deze in te smeren (2 respondenten) of de vloer te betegelen of te verhogen (2 respondenten).

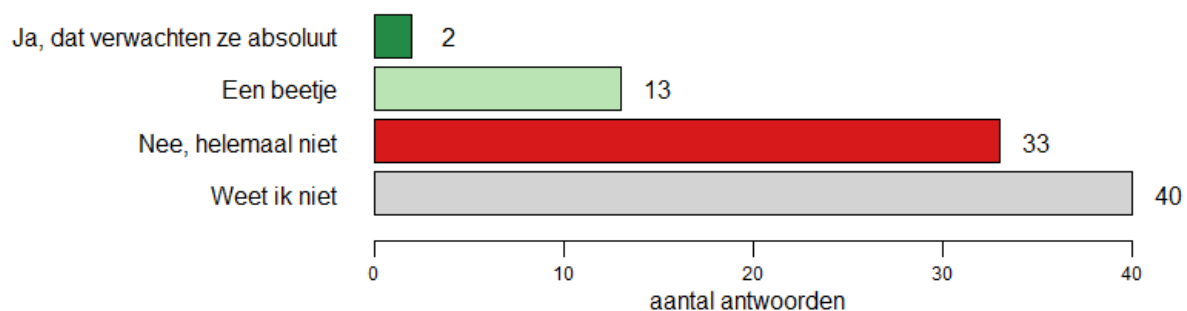
Figuur 38: Heeft u andere dingen gedaan om wateroverlast te voorkomen?(Meerdere antwoorden mogelijk)

Figuur 39: Als u nadenkt over wat u heeft gedaan of wilt gaan doen, welke andere effecten denkt u dat dit zal hebben? (Meerdere antwoorden mogelijk)

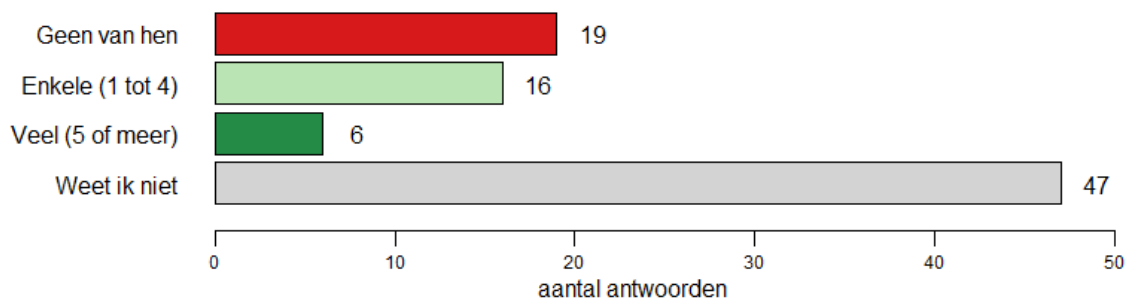
Sociale normen – de invloed van vrienden, familie en buurtgenoten

De vraag over sociale normen vond men over het algemeen lastig te beantwoorden. De meeste respondenten gaven aan de verwachtingen van anderen niet te kennen of gaf aan dat anderen geen verwachtingen hadden. Slecht 2 respondenten gaf aan dat anderen van hen verwachten dat ze zich voorbereiden op wateroverlast.

Figuur 40: Verwacht(en) uw familie, vrienden, buren of kennissen dat u zich voorbereidt op wateroverlast?

Ruim de helft van de respondenten weet niet of anderen maatregelen nemen. Een kleine groep geeft aan dat ze wel weten dat anderen maatregelen nemen. 6 respondenten geven zelfs aan dat ze relatief veel personen kennen die maatregelen nemen.

Figuur 41: Hoeveel van uw familie, vrienden buren of kennissen hebben voorzorgsmaatregelen genomen tegen wateroverlast?

Conclusie maatregelen

Opvallend is dat de grote meerderheid van de respondenten aangeeft maatregelen te hebben genomen of wil nemen. Ze doen dit om uiteen lopende redenen. Wateroverlast is één van de redenen maar vaak niet de meest genoemde reden. Meer groen of het ziet er mooi uit wordt ook vaak genoemd. Een groen dak is een relatief onbekende maatregel die nog geen enkele respondent heeft genomen en waarvan men relatief vaak aangeeft dat het duur is. De resultaten laten zien dat de inspanningen van de gemeente wat betreft afkoppelen effect hebben gehad. Deze maatregel is bij relatief veel mensen bekend. Bovendien heeft 75% van de respondenten die ermee bekend is ofwel rechtstreeks van de buurconciërge, ofwel via de gemeente of via het project Stadsbeek over afkoppelen gehoord. Daarentegen had geen enkele respondent van de gemeente over groene daken gehoord, maar kent men dit alleen via media.

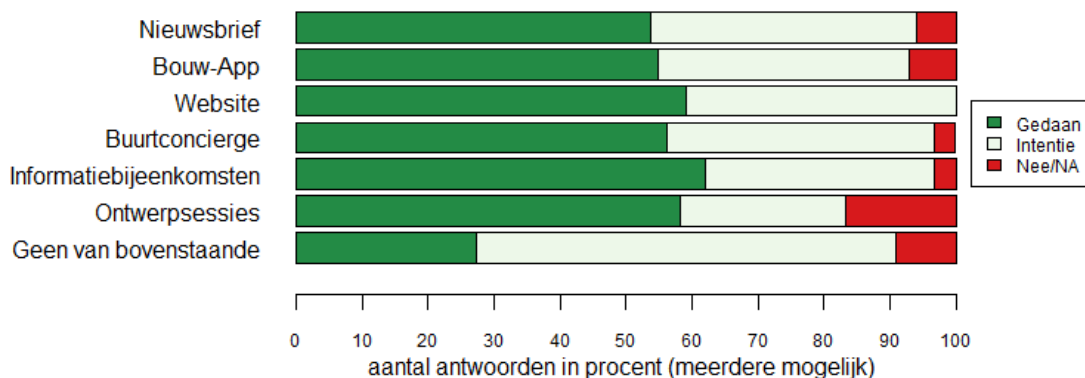
8. De invloed van participatie op het nemen van maatregelen door particuliere huishoudens

In dit deel bespreken we wat de mogelijke invloeden van participatie en andere factoren zijn op de uitvoering van maatregelen door particuliere huishoudens. Wat betreft de invloed van participatie willen we de kanttekening plaatsen dat dit in het algemeen lastig te beoordelen is. De meest effectieve manier om de invloed te bepalen is de resultaten van een voormeting vergelijken met die van een nameting. Dit was in dit geval niet mogelijk. Wel hebben we de vragenlijst bewust verspreid over straten die meer en die minder intensief zijn betrokken. We kunnen hierdoor wel nagaan of er een relatie is tussen de mate van participatie en de mate van adaptatiemaatregelen. In dit hoofdstuk gaan we in op de resultaten die we hebben gevonden. Hierbij richten we ons specifiek op de rol die de website en de buurtconciërge hebben gespeeld. Ook gaan we in op de rol van wateroverlast en leeftijd. Voor andere factoren uit ons theoretisch raamwerk hebben we geen verband gevonden met de implementatie van adaptatiemaatregelen.

Heeft participatie een positief effect op het nemen van maatregelen?

Een voor de hand liggende hypothese luidt: **participatie heeft een positieve invloed op het nemen van adaptatiemaatregelen**. Immers, als je informatie krijgt of zoekt over een maatregel of met het onderwerp bezig bent in een ontwerpsessie zul je wellicht ook meer geneigd zijn een maatregel te nemen. In onderstaande figuur laten we per participatie activiteit zien in hoeverre respondenten maatregelen hebben genomen of willen nemen. Voor deze analyse hebben we het aantal maatregelen dat een respondent heeft genomen of wil nemen simpelweg bij elkaar opgeteld.

Onderstaande figuur en andere analyses laten zien dat er geen eenvoudig causaal verband is tussen participatie en het nemen van maatregelen. Wat de figuur wel laat zien is dat respondenten die niet deelnamen aan een participatie activiteit relatief minder vaak maatregelen hebben genomen. Dit zou erop kunnen wijzen dat degenen die je bereikt met participatie activiteiten al een relatief iets actievere groep is.

Figuur 42: Overzicht van de relatie tussen aantal genomen maatregelen (per respondent) en participatiedeelname in procenten.

Zoals beschreven in de inleiding van dit hoofdstuk zorgt de onderzoekopzet ervoor dat het aantonen van een causaal verband tussen participatie en adaptatiemaatregelen vrijwel onmogelijk is. Dit zou wellicht nog enigszins mogelijk zijn als een grotere groep respondenten niet actief zou zijn geweest. Echter, onze respondenten bestaat grotendeels uit personen die op één of andere manier geparticipeerd hebben. Bijna alle respondenten gaven aan op zijn minst de nieuwsbrief te hebben gelezen. Slechts 10 respondenten hebben van geen enkele participatie activiteit gebruik gemaakt. Ook was het aantal respondenten dat geen adaptatiemaatregelen had uitgevoerd en dit ook niet van

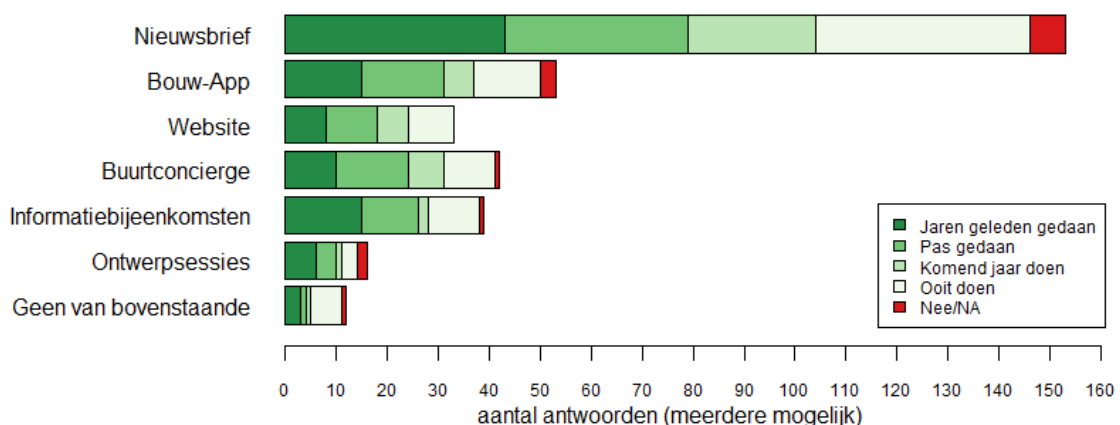
plan is relatief klein (15 van de 88 respondenten). Deze aantallen zijn te klein om verschillen te verklaren via een statistische analyse.

Een andere voor de hand liggende hypothese die we nader hebben onderzocht luidt: **hoe intensiever de participatiedeelname, des te meer implementatie van adaptatiemaatregelen**. Om deze hypothese te onderzoeken hebben we allereerst de participatie activiteiten gecategoriseerd naar niveaus van betrokkenheid. Hierbij krijgen informerende participatie activiteiten (bv. lezen van de nieuwsbrief) de laagste score en maatregelen die bewoners actief betrekken de hoogste score (zie Warbroek et al, 2021).

Er bleek geen eenvoudig causaal verband te zijn tussen de intensiteit van participatie en de mate waarin maatregelen zijn geïmplementeerd. We hebben intensiteit vervolgens ook op een andere manier beoordeeld waarbij participatie die weinig tijd of inspanning vergde een lage score kregen en participatie die relatief veel tijd of inspanning vergde een hogere score kreeg. Ook telden we het aantal participatie activiteiten op waaraan één respondent deelnam. Ook dit leidde niet tot een eenduidige conclusie aangezien:

- 1) De deelname van respondenten die adaptatiemaatregelen namen varieerde: sommigen gaven aan wel en andere gaven aan niet te hebben deelgenomen aan participatie activiteiten.
- 2) Van de respondenten die wel participeerden gaven verschillenden aan dat ze geen adaptatiemaatregelen hebben geïmplementeerd (zie onderstaande figuur).
- 3) De hoogste intensiteit van participatie is niet direct te relateren aan een hogere mate van implementatie. Dit is enerzijds logisch: maatregelen die op een bepaald moment in het verleden zijn uitgevoerd kunnen geen verband houden met recente participatie. Echter, de data laat ook geen significant verschillen zien tussen respondenten die jaren geleden iets hebben gedaan of die pas, binnenkort of ooit iets willen doen en de respondenten die niets willen doen.

Onderstaande figuur geeft een beeld van de mate waarin respondenten maatregelen hebben genomen of willen nemen en hun deelname aan participatie activiteiten.

Figuur 43: Overzicht van de relatie tussen aantal genomen maatregelen (per respondent) en participatiedeelname.

Website bezoekers

In de nieuwsbrief en op de Bouw-app is een aantal keren aandacht geschonken aan de website www.groenblauwenschede.nl. Een deel van de website is specifiek gericht op respondenten die interesse hebben om maatregelen te nemen op eigen terrein. 13 respondenten gaven aan de website te hebben bezocht. Alle 13 respondenten gaven aan ook de nieuwsbrief te hebben gelezen.

Slechts 3 van de 13 respondenten hadden ook met de buurtconciërge gesproken. Oftewel: de respondenten gingen hoogstwaarschijnlijk naar de website naar aanleiding van de nieuwsbrief of de Bouw-app maar niet na contact met de buurtconciërge. Van de website bezoekers heeft iedereen ten minste 2 van de 5 maatregelen geïmplementeerd. 5 van de 13 hadden alle vijf de maatregelen al uitgevoerd, of waren van plan deze uit te voeren. Dit is dus inclusief het implementeren van een groen dak. Nog eens 2 personen hadden 4 maatregelen (alles behalve het groene dak) al uitgevoerd, of waren dat van plan te doen. Het is moeilijk om causaliteit toe te schrijven aan het gebruik van de website en het nemen van maatregelen. Wel kunnen we concluderen dat de respondenten die de website bezochten zeer gemotiveerd zijn en maatregelen ook daadwerkelijk implementeren. Deze groep presteert wat dat betreft beter dan alle andere groepen wat betreft recente en voorgenomen implementatie van maatregelen. Bezoekers van de website nemen zelfs vaker maatregelen dan respondenten die contact hadden met de buurtconciërge.

De invloed van de buurtconciërge op het afkoppelen van regenpijpen

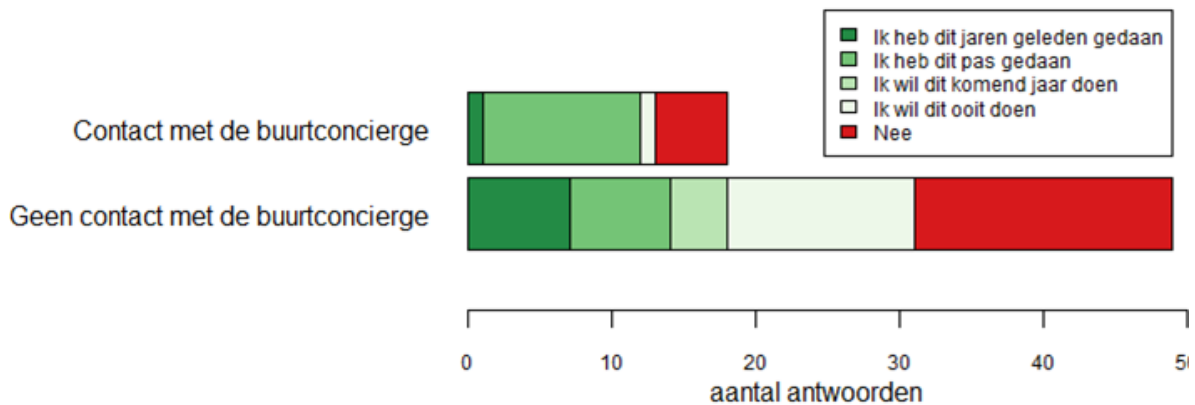
We hebben specifiek gekeken naar de invloed van de buurtconciërge op de maatregel “afkoppelen van regenpijpen”. Aangezien slechts 20 respondenten de buurtconciërge hebben gesproken en slechts 26 respondenten hun regenpijp afkoppelden, beschikken wij niet over voldoende data om conclusies te trekken die statistisch significant zijn. Wel kunnen we een aantal kwalitatieve conclusies trekken. Van de 18 respondenten die contact hadden met de buurtconciërge, en de mogelijkheid hadden om deze maatregel te implementeren, gaven 11 respondenten aan dat ze recent hun regenpijp afkoppelden. De motivatie hierachter was veelzeggend. 10 van de 11 respondenten gaven als motivatie a) de buurtconciërge heeft het aanbevolen, b) om wateroverlast te verminderen, of c) beide. Oftewel, de meerderheid van de respondenten die met de buurtconciërge heeft gesproken heeft vervolgens de regenpijp afgekoppeld. De meerderheid van deze groep (8 van de 11) heeft dit specifiek gedaan vanwege de aanbeveling van de buurtconciërge. Deze resultaten laten zien dat de inzet van de buurtconciërge een groot succes is geweest.

Als we deze resultaten vergelijken met respondenten die niet met de buurtconciërge hebben gesproken, wordt de invloed nog duidelijker. In totaal hebben we 49 respondenten die geen contact hadden met de buurtconciërge gevraagd naar het afkoppelen van de regenpijpen. Tussen de groep die niet met de buurtconciërge heeft gesproken (groep N) en de groep die dit wel heeft gedaan (groep B) is een opvallend groot verschil tussen respondenten die van plan zijn de maatregel uit te voeren versus het aantal respondenten dat de maatregelen (recent) heeft uitgevoerd. In groep B is het aantal respondenten dat de maatregelen recent heeft uitgevoerd (11 van de 18, 61%) verreweg het grootst. Deze groep is ook meer dan twee keer zo groot als de groep daarna, de respondenten die de maatregelen niet willen uitvoeren (5 van de 18, 28%). Slechts één persoon in deze groep heeft de intentie uitgesproken om deze maatregel in de toekomst uit te voeren. In groep N is dit totaal anders. De groep respondenten die deze maatregel heeft uitgevoerd is het kleinst (14 van de 49, 29%). De helft hiervan had de maatregel al enige tijd geleden uitgevoerd, terwijl de andere helft dit onlangs had gedaan. De groep die van plan is in de toekomst maatregelen te nemen (17 van de 49, 35%) is de op een na grootste. De grootste groep zijn de respondenten die niet van plan zijn om deze maatregel uit te voeren met 18 van de 49 (37%).

Aangezien er in groep B bijna niemand meer is die deze maatregel in de toekomst wil nemen, terwijl deze groep in de controlegroep N van vergelijkbare omvang is, kunnen we op basis van deze resultaten concluderen dat participatie respondenten kan bewegen naar het voornemen om maatregelen uit te voeren.

Relevant is ook dat 7 van de respondenten al enige tijd geleden de regenpijp afkoppelden. Hierbij gaven ze waterbesparing als hoofdreden. Dit wijst op een sterke intrinsieke motivatie. Als de

gemeente deze en andere waterbesparende maatregelen wil bevorderen, kan het inspelen op deze motivatie succesvol blijken.

Figuur 44: Overzicht van de relatie tussen contact met de buurtconciërge en afkoppelen van de regenpijp

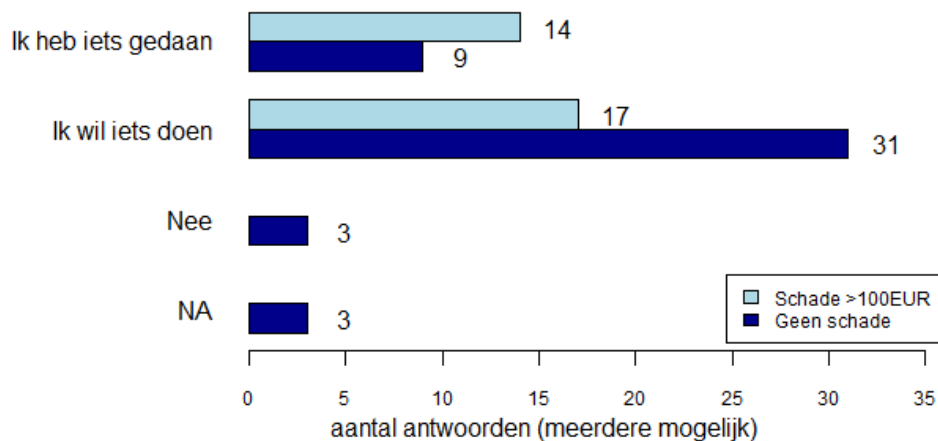
Invloed van eerdere schade op adaptatiegedrag

In literatuur en in de praktijk wordt er vaak vanuit gegaan dat respondenten die waterschade hebben meegemaakt meer gemotiveerd zullen zijn om maatregelen te nemen dan respondenten die dat niet hebben meegemaakt (van Valkengoed en Steg, 2019). Deze relatie zien we niet direct terug in onze data. Alle respondenten die een vorm van wateroverlast hebben ervaren, hebben niet meer maatregelen geïmplementeerd en zijn ook niet gemotiveerder om maatregelen te nemen. Er zijn een aantal mogelijke redenen waarom onze data een ander beeld laten zien.

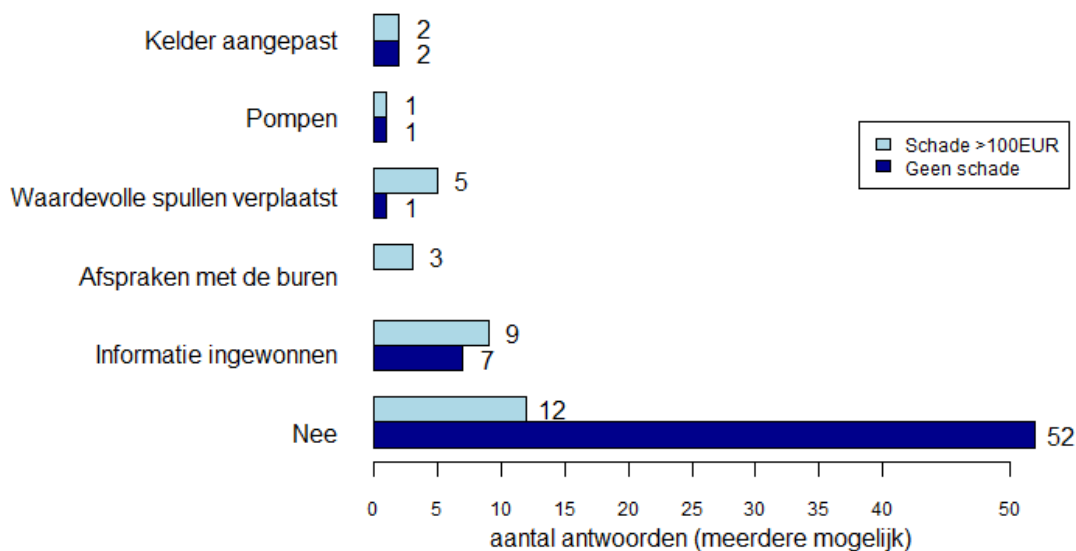
Een eerste reden zou kunnen zijn dat waterproblemen in principe grotendeels opgelost werden door de maatregelen van de gemeente. Hierbij willen we de kanttekening plaatsen dat dit niet zo werd ervaren door alle respondenten. Zoals figuur 13 laat zien gaf de meerderheid van de respondenten (53%) aan niet te weten of de maatregelen van de gemeente afdoende zijn. Tegelijkertijd gaf slechts 3% van de respondenten aan te denken dat deze maatregelen niet afdoende zijn. De overige respondenten (43%) gaven aan te denken dat de maatregelen voorlopig wel afdoende zijn. Onzekerheid over de effectiviteit van maatregelen zou dus een motief kunnen zijn om maatregelen te nemen. Tegelijkertijd noemden respondenten wateroverlast zelden als drijfveer om maatregelen te implementeren.

Een tweede reden is dat veel respondenten wel wateroverlast hebben ervaren maar geen financiële schade rapporteren. Wanneer we de financiële schade die respondenten hebben gemeld meenemen ontstaat een ander beeld. 26 respondenten meldden financiële schade van 100 euro of meer door wateroverlast. Dit is een veel kleiner aantal dan de respondenten die enige vorm van schade hadden gemeld. Iedereen in deze groep heeft wel een maatregel genomen om wateroverlast te voorkomen. Dit effect is vooral aanwezig bij de respondenten die extra beschermende maatregelen rapporteerden. Deze vraag is aan iedereen gesteld (95 respondenten), aangezien voor veel van deze maatregelen het bezit van een woning of zelfs het wonen in een huis niet nodig was. Meer dan de helft (14 van de 26) van de respondenten die financiële schade hadden geleden, nam een aantal extra maatregelen. Daarentegen namen slechts 17 van de 69 respondenten (ongeveer 1 op de 4) die geen financiële schade ondervonden één van de extra maatregelen die meestal gratis of makkelijk te implementeren waren (denk aan: waardevolle spullen verplaatsen of afspraken met burens). De belangrijkste drijfveer was het beperken van schade aan hun huis of het voorkomen van toekomstige schade. Dit is logisch aangezien deze maatregelen geen andere voordelen hebben. Oftewel, de

respondenten waren over het algemeen niet geneigd om wateroverlast aan te pakken, tenzij ze al financiële schade hadden geleden.

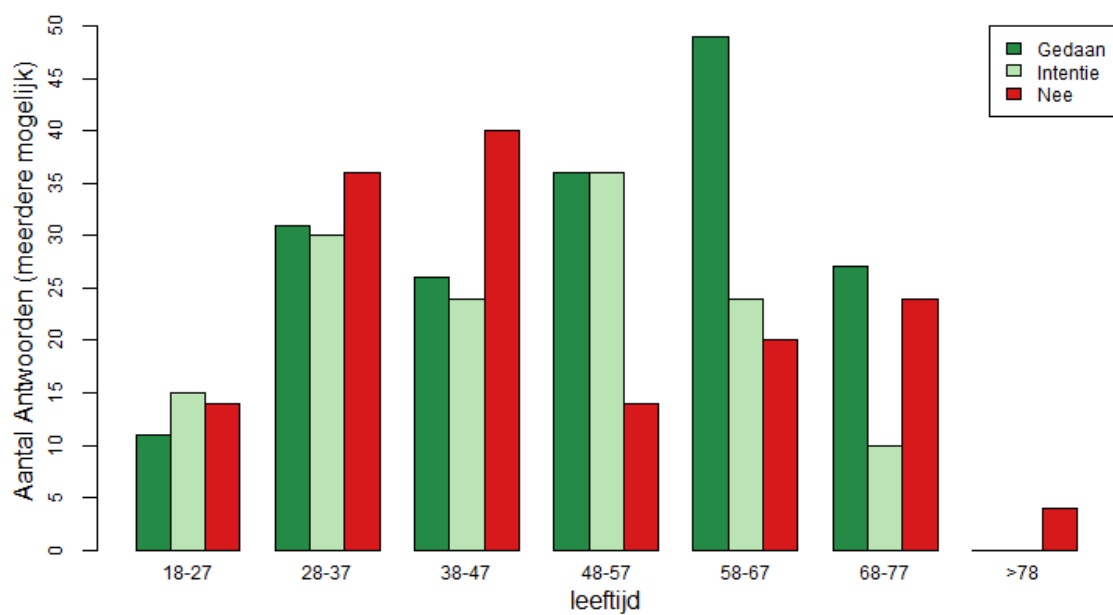
Figuur 22: Vergelijking implementatie maatregelen respondenten met schade vs. zonder schade

Figuur 23: Vergelijking implementatie verdere maatregelen respondenten met schade vs. zonder schade

De invloed van leeftijd op de implementatie van maatregelen

Literatuur laat zien dat er een verband is tussen het nemen van maatregelen en leeftijd (cf. Noll et al. 2021). Oudere mensen hebben vaker in het verleden maatregelen genomen en zijn dit minder vaak van plan. Zoals onderstaande figuur laat zien bevestigt onze enquête dit. Respondenten in de groep boven de 68 jaar hebben relatief vaak maatregelen genomen, maar recent minder. Ouderen zijn minder vaak van plan om maatregelen uit te voeren. De intentie, zowel vaag als concreet, bereikt een piek in de leeftijdsgroep tussen 48 en 57 jaar en neemt gestaag af. De “nee”-intentie neemt toe en de intentie om in het komende jaar maatregelen uit te voeren vervalst boven de 68 jaar volledig. Dit is niet verrassend. Echter, het is wel verontrustend met het oog op andere effecten van klimaatverandering, zoals hittestress. Literatuur laat zien dat deze bevolkingsgroep die bijzonder kwetsbaar is voor hittestress ook niet geneigd is om hier maatregelen tegen te nemen (Noll et al. 2021).

Figuur 24: Vergelijking implementatie maatregelen per leeftijd groep

9. Conclusies en aanbevelingen

In dit deel van het rapport worden conclusies getrokken over de bevindingen van het onderzoek. Ook worden enkele aanbevelingen gegeven op basis van de voorgaande hoofdstukken.

Conclusies

In het project Stadsbeek heeft de gemeente Enschede bewoners op verschillende manieren geïnformeerd, geconsulteerd en actief betrokken. Een complete inventarisatie van toegepaste participatie activiteiten per project fase wordt gegeven in een eerder verschenen rapport (Warbroek et al, 2021). In dit rapport staan de resultaten van de enquête centraal die werd uitgevoerd in het kader van het tweede deelonderzoek. De onderzoeksvraag die we hiermee wilden beantwoorden luidt: *“Op welke manier kan bewonersparticipatie (i.c.m. andere factoren) bijdragen aan de realisatie van klimaatadaptatie maatregelen door bewoners op eigen terrein?”*

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden hebben we een vragenlijst verspreid in de wijken Stadsveld en Pathmos. De vragenlijst is door **88 huishoudens** (circa 10% van de huishoudens in deze postcodegebieden) beantwoord. De vragenlijst geeft vooral een goed beeld van bewoners die een eigen huis bezitten in deze wijken en geneigd zijn om actief deel te nemen aan vragenlijsten of andere participatie activiteiten. In de vragenlijst vroegen we bewoners naar de maatregelen die ze al hebben of willen uitvoeren en naar factoren die volgens theorie invloed hebben op adaptatiegedrag. Voorbeelden hiervan zijn motivatie, capaciteit, risicoperceptie, beoordeling van effectiviteit en haalbaarheid. Sociale normen maar ook leeftijd en deelname aan participatie activiteiten kunnen invloed hebben op deze factoren.

De vragenlijst had betrekking op 5 type maatregelen: 1) afkoppelen van de regenpijp; 2) bestrating verwijderen; 3) plaatsen van een regenton; 4) planten van bomen; en 5) het aanbrengen van een groen dak. De respondenten waren over het algemeen bekend met maatregelen zoals het verwijderen van bestrating (vaak via media) en het afkoppelen van de regenpijp (vaak via project Stadsbeek). Wateroverlast werd relatief weinig gekozen als reden om bestrating te verwijderen of een regenton te plaatsen. Als reden om bestrating te verwijderen gaf men vooral aan **meer groen** te willen of omdat het er **mooi** uitziet. **Water besparen** werd als belangrijkste reden genoemd om een regenton te plaatsen. **Wateroverlast** is wel de meest genoemde reden om de regenpijp af te koppelen. Wat betreft de effectiviteit van maatregelen hebben respondenten relatief vaak twijfel over de **effectiviteit** van afkoppelen en het plaatsen van een regenton. Maar liefst 23% van de respondenten gaf aan dat een regenton geen effectieve maatregel is. Van de maatregelen bleek het plaatsen van een groen dak de minst bekende maatregel. Als men hiermee bekend was dan was dit vooral via media. De aanleg van een groen dak werd door respondenten gezien als de meest **dure maatregel**. Geen enkele respondenten had deze al geïmplementeerd. Wel zijn een aantal respondenten van plan dit te doen.

De resultaten laten **geen directe relatie** zien tussen **mate van participatie en mate van adaptatiegedrag**. Respondenten die adaptatiemaatregelen uitvoerden namen soms wel en soms niet deel aan participatie activiteiten. Van de respondenten die wel participeerden waren er verschillenden die geen adaptatiemaatregelen uitvoerden. Wel zien we dat degenen die wel deelnamen aan participatie activiteiten relatief net iets vaker adaptatiemaatregelen hebben genomen dan degenen die niet deelnamen. De data laten echter op geen enkele manier een eenvoudig causaal verband zien tussen mate van participatie en mate van adaptatie. Om een verband statistisch aan te tonen met de huidige data is sowieso lastig omdat de “niet actieve” groep respondenten relatief klein is. Slechts 10 van de 88 respondenten gaven aan niet te hebben deelgenomen aan participatie activiteiten en 15 van de 88 respondenten gaven aan geen

adaptatiemaatregelen te hebben genomen of te willen nemen. De uiteindelijke analyse is daarom vooral kwalitatief van aard.

Drie participatie activiteiten laten opvallende resultaten zien: de nieuwsbrief, de website en de buurtconciërge. De **nieuwsbrief** werd breed gelezen onder respondenten, 76 van 88 respondenten gaven aan de nieuwsbrief te lezen. De helft van de nieuwsbrieflezers deed ook mee aan een andere activiteit. Slechts 2 respondenten gaven aan dat ze niet de nieuwsbrief lezen maar wel hebben deelgenomen aan een andere activiteit. De nieuwsbrief is naast de Bouw-App één van de middelen die de **website** www.groenblauwenschede.nl onder de aandacht bracht. De groep respondenten die de website bezocht presteert het beste wat betreft recente en voorgenomen implementatie van maatregelen. Dit laat zien dat de website de meest gemotiveerde bewoners trekt. Ten slotte, blijkt de **buurtconciërge** een hele effectieve manier te zijn om mensen daadwerkelijk aan te zetten tot het afkoppelen van de regenpijp. In de groep die geen contact met de buurtconciërge heeft gehad zitten relatief veel meer mensen die dit wel overwogen maar nog niet gedaan hebben.

Wat betreft de invloed van andere factoren lijkt de ervaring van wateroverlast een minder belangrijke rol te spelen in dit project dan in de literatuur vaak wordt aangenomen (cf. Valkengoed, 2019). Een mogelijke reden hiervoor zou kunnen zijn dat de maatregelen van de gemeente deze problemen oplossen. Echter, het merendeel van de respondenten is hier niet zeker van. Er blijkt vooral een groot onderscheid te zijn tussen respondenten die wel en die geen financiële schade ondervonden door wateroverlast. Respondenten die wel financiële **schade** ondervonden namen dubbel zo vaak aanvullende maatregelen om overlast te voorkomen dan bewoners die geen financiële schade hadden ervaren. **Leeftijd** heeft ook invloed op de mate waarin men maatregelen heeft genomen en wil nemen. Oudere mensen hebben relatief vaker maatregelen genomen en minder vaak een intentie om maatregelen te nemen. Ons onderzoek laat zien dat mensen van middelbare leeftijd het vaakst geneigd zijn om maatregelen te nemen. Over de rol van andere factoren zoals sociale normen zijn op basis van de vragenlijst geen eenduidige conclusies te trekken.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek doen we een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn gericht op de gemeente Enschede maar ook relevant voor andere gemeenten die bewoners willen activeren om adaptatiemaatregelen te nemen op eigen terrein.

Communiceer maatregelen door bewoners expliciet als onderdeel van bewonersparticipatie

In project Stadsbeek zijn bewoners op allerlei manier geïnformeerd, geconsulteerd en actief betrokken. Veel van de participatie activiteiten waren in eerste instantie gericht op het verwerven van draagvlak voor het project. Pas later in het project werden bewoners op twee manieren gestimuleerd om zelf maatregelen te nemen: de buurtconciërge en de website www.groenblauwenschede.nl. Beide participatie activiteiten zijn opvallend succesvol. Zowel respondenten die met de buurtconciërge spraken als respondenten die de website bezochten gaven aan recent maatregelen te hebben genomen. Als het nemen van maatregelen door bewoners een projectdoel is bevelen we aan om bewoners expliciet te informeren hoe zij kunnen bijdragen aan adaptatie en het stimuleren van bewoners expliciet onderdeel te maken van de participatiestrategie. Dit heeft duidelijk vruchten afgeworpen in het laatste deel van het project Stadsbeek. Dit is vooral zinvol als bewoners hier ook naar worden verwezen, via andere middelen zoals een nieuwsbrief en/of een Bouw-App.

Sluit in je communicatiestrategie aan op verschillende motivaties

Een opvallend resultaat is dat respondenten uiteenlopende redenen hebben om groene en blauwe maatregelen te nemen. Wateroverlast is slechts één reden. Meer groen of biodiversiteit,

waardestijging van de woning of water besparen zijn voorbeelden van andere redenen. De gemeente kan op deze motivaties inspelen, vooral in gebieden waar bewoners zich niet om het milieu of de gemeenschap bekommeren. Hier kunnen de leefstijlen van "ons water" een indicatie geven. Hoewel veel buurten één overheersende leefstijl hebben zijn deze in praktijk divers van samenstelling. Dit laten de resultaten van de vragenlijst ook duidelijk zien. Daarom raden wij aan om een gevarieerde communicatiestrategie te hanteren en in te spelen op verschillende motivaties in plaats van de communicatie af te stemmen op één bepaald type in één bepaalde wijk.

Zorg dat bewoners een positieve beoordeling hebben van de eigen capaciteit

Om een maatregel te implementeren moeten bewoners van mening zijn dat ze over de nodige capaciteit beschikken om dit te doen. Met andere woorden, ze moeten de indruk hebben dat ze de middelen (tijd, geld, kennis, etc.) hebben om een maatregel te implementeren. Maatregelen zoals de buurtconciërge, het uit handen nemen van het afkoppelen of het ophalen van verwijderde bestrating spelen hierop in. Ze ontzorgen bewoners in zekere zin. Ook subsidies kunnen een positief effect hebben op de beoordeling van de eigen capaciteit. Dit laatste is vooral van belang bij duurere maatregelen, zoals een groen dak, een maatregel die nog door geen enkele bewoner was genomen en door respondenten werd beoordeeld als relatief duur. De gemeente kan wellicht nog meer doen. Zo gaf een respondent aan geïnteresseerd te zijn in het plaatsen van een regenton. Echter deze bewoner dacht dat het duur was en wist niet hoe dit moest. Dit voorbeeld laat zien dat zelfs de meest basale informatie al van waarde kan zijn voor iemand.

Monitor en evalueer participatie activiteiten (binnen vijf jaar)

Het is onmogelijk om de effecten van een participatie activiteit uit het verleden te meten. We hebben ons best gedaan om participatie activiteiten uit het hele project Stadsbeek mee te nemen. Echter, de resultaten die betrekking hebben op activiteiten die een aantal jaren geleden zijn uitgevoerd zijn summier. We bevelen aan om activiteiten te monitoren terwijl ze worden uitgevoerd of direct nadat ze zijn uitgevoerd. Bij voorkeur door vragenlijsten te gebruiken die vele malen compacter zijn als de vragenlijst die voor dit onderzoek werd uitgevoerd. Op deze manier kunnen activiteiten indien nodig worden aangepast en wordt meer inzicht gekregen in de effectiviteit. Door te monitoren en evalueren kunnen minder succesvolle activiteiten worden aangepast en succesvolle activiteiten juist worden opgeschaald.

Lijst van referenties

- Grothmann, Torsten en Patt, Anthony (2005), Adaptive capacity and human cognition. The process of individual adaptation to climate change, *Global Environmental Change*, 15, 3, p. 199-213
- Mosler, Hans-Joachim en Tobias, Robert (2007), Umweltpsychologische Interventionsformen neu gedacht. *Umweltpsychologie*, 11, 1, p. 35-54
- Noll, Brayton, Filatova, Tatiana, Need, Ariana en Taberna, Alessandro (2021), Contextualizing cross-national patterns in household climate change adaptation. *Nature Climate Change*, 12, 1, p. 30-35
- van Valkengoed, Anne M. en Steg, Linda (2019), Meta-analyses of factors motivating climate change adaptation behaviour. *Nature Climate Change*, 9, 2, p. 158-163
- Warbroek, Beau, Vinke-de Kruijf, Joanne en van Dijk, Mitchell (2021), De invloed van bewonersparticipatie op klimaatgedrag in het Stadsbeek project: Inventarisatie participatiemaatregelen. Universiteit Twente.
https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/254335285/Rapportage_deel_1_Stadsbeek_V2.1.pdf

Bijlage 1 – Respondenten per straat

B.W. ter Kuilestraat	9
Beukstraat	5
Dr. Lovinkstraat	1
Dr. Van Hoekstraat	3
Eikstraat	9
Elferinksweg	16
Esdoornstraat	3
Goudenregenstraat	6
J.H.W. Roberstraat	1
Josinkmorsplein	1
Kastanjestraat	4
Larixstraat	1
Lindestraat	9
Plataanstraat	1
Tweede Emmastraat	2
Vorstmanplantsoen	1
Wethouder Nijhuisstraat	1
Willem de Clercqstraat	1
Zweringweg	6
NA	8

Bijlage 2 – Instruments for Behaviour Change

Classification of Behaviour-changing Instruments Mosler & Tobias (2007) p.42 (own translation)

Instruments Triggering New Behaviours/ Dispositions	
Structurally focused Instruments Change Behavioural Context	Instruments focused on Individuals Persuade or motivate to act
Mandates / Restrictions Environmental protection Emissionscap Spatial planning provisions Liabilities	Knowledge Transfer System-oriented knowledge Action-oriented knowledge Effect-oriented knowledge
Market-based instruments Subsidies Fees New markets (i.e. Emission trading) Competition	Argumentative Persuasion To Change: Convictions Perceived Resources Norms Goals Values
Agreements Certificates and Labels Industry Standards	Affective Persuasion To Change: Current Affect Affective connotations Intrinsic motivation
Service- / Infrastructure Instruments Provision or Retraction of Products Provision or Deconstruction of Infrastructures Provision of Resources Physical Necessity	Requests For a certain behaviour To reflect To trigger cognitive dissonance

Instruments Encouraging New Behaviours based on existing Dispositions

<p>Instruments focused on Situations Highlight situations for changed behaviour</p>	<p>Instruments focused on Upscaling Upscaling individual behaviours into society</p>
<p>Passive Instruments focused on Individuals Reminders Sign Posts Direct Feedback</p>	<p>Passive Instruments focused on groups Insurance All-or-nobody-contracts</p>
<p>Passive Instruments focused on Groups Highlighting of Descriptive Norms</p>	<p>Passive Instruments focused on Networks Diffusion via: Personal Contacts Mass media Sold Products</p>
<p>Active Instruments focused on Individuals Goal Setting Private Commitment Self-feedback</p>	<p>Active Instruments focused on Groups Participation Collective action</p>
<p>Active Instruments focused on Groups Public Commitment Best Practices / Models</p>	<p>Active Instruments focused on Networks Meetings Creation of Interest groups Creation of informal "Markets" Neighbourhood Support</p>

Bijlage 3 – Vragenlijst

Start of Block: Algemene Informatie - May 18, 2021

I1 Bedankt dat u mee wilt doen aan dit onderzoek van de Universiteit Twente en de gemeente Enschede. Dit onderzoek gaat over het project Stadsbeek. In dit project pakken we wateroverlast in de wijken Pathmos en Stadsveld aan. Ook kijken we hoe we deze wijken groener en mooier kunnen maken. Wij zijn benieuwd of het project Stadsbeek u heeft geïnspireerd om ook op uw terrein maatregelen te nemen. Tegen wateroverlast, of gewoon om uw tuin groener en mooier te maken.

End of Block: Algemene Informatie - May 18, 2021

Start of Block: Over de vragenlijst - May 18, 2021

I2 Het invullen van deze vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten. De vragenlijst is opgedeeld in 5 delen:

- Deel 1: Uw achtergrond en woonsituatie
- Deel 2: Het Project Stadsbeek
- Deel 3: Uw contacten in de buurt
- Deel 4: Uw opvattingen over wateroverlast
- Deel 5: Voorzorgsmaatregelen om wateroverlast te voorkomen

End of Block: Over de vragenlijst - May 18, 2021

Start of Block: Gebruik van Data - May 18, 2021

GRD

De gegevens die wij verzamelen zijn niet te herleiden naar u als individu. Uw antwoorden en opvattingen blijven anoniem.

De gegevens worden opgeslagen volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). U kunt zich op elk gewenst moment terugtrekken uit het onderzoek.

GRD_Accept

Gaat u akkoord dat uw antwoorden worden verwerkt zoals hierboven beschreven?

- Ja (1)
- Nee (2)

End of Block: Gebruik van Data - May 18, 2021

Start of Block: Deel 1: Uw achtergrond en woonsituatie - May 18, 2021

Background Deel 1: Uw achtergrond en woonsituatie

postcode

Voor ons onderzoek moeten we weten waar u ongeveer woont.

Wat is uw postcode? (nummers EN letters, i.e. 7543XX)

age Wat is uw leeftijd?

- 18-27 jaar (1)
- 28-37 jaar (2)
- 38-47 jaar (3)
- 48-57 jaar (4)

- 58-67 jaar (5)
- 68-77 jaar (6)
- 78-87 jaar (7)
- 88 jaar of ouder (8)

gender Bent u een ...?

- Man (1)
- Vrouw (2)
- Anders (3)

education Wat is uw hoogst voltooide opleiding?

- Basisschool (1)
- Voortgezet onderwijs (2)
- MBO (3)
- HBO/WO/postdoctoraal (4)

house_type In wat voor huis woont u?

- Appartement zonder tuin (1)
- Appartement met tuin (6)
- Tussenwoning of rijtjeshuis (2)
- Twee-onder-een-kap of hoekhuis (3)
- Vrijstaand huis (4)
- Anders (5)

house_floor Welke verdiepingen gebruikt u? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Kelder (1)
- Begane grond (2)
- Eerste verdieping en/of hoger (3)

house_maintenance Hoe goed is het gebouw waarin u woont onderhouden?

- Goed (1)
- Redelijk (5)
- Slecht (30)

house_ownership In wat voor huis woont u?

- Huurwoning (1)
- Koopwoning (2)
- Anders (3)

house_year Sinds welk jaar woont u in uw huis?

house_future Hoe lang denkt u nog in uw huis te blijven wonen?

- Minder dan 1 jaar (1)
- 1 tot 5 jaar (2)
- 5 tot 10 jaar (3)
- 10 jaar of langer (4)
- Weet ik niet (5)

household_size Hoeveel volwassenen wonen in uw huis (in totaal)?

- 1 persoon (1)
- 2 personen (2)
- 3 personen (3)
- 4 personen (4)
- 5 of meer personen (5)

household_dependents

Is iemand in uw huis van u afhankelijk?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ja - één of meer personen met een beperking (1)
- Ja – één of meer kinderen jonger dan 12 jaar (2)
- Ja – één of meer kinderen 13-18 jaar (3)
- Ja – één of meer ouderen (4)
- Nee (5)
- Zeg ik liever niet (6)

risk_overall Neemt u weleens risico's in uw leven?

- Nee (6)
- Heel soms (1)
- Regelmatig (5)
- Vaak (7)

responsibility

Om wateroverlast te voorkomen kunnen bewoners of de gemeente iets doen. Bent u bereid zelf iets te doen om wateroverlast te voorkomen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Nee, dit moet de gemeente doen (1)
- Ja, maar alleen als aanvulling op dingen die de gemeente doet (2)
- Ja, maar alleen als het mij geen tijd of geld kost (3)
- Ja, maar alleen als mijn buurtgenoten dit ook doen (4)
- Ja, ongeacht wat anderen doen of wat het mij kost (5)

Page Break

End of Block: Deel 1: Uw achtergrond en woonsituatie - May 18, 2021

Start of Block: Deel 2: Het project Stadsbeek

Stadsbeek project

Deel 2: Het project Stadsbeek

In dit deel stellen we een aantal vragen over het project Stadsbeek.

RP_project

In het

project Stadsbeek zijn een beek, waterberging en infiltratie- en drainageleidingen aangelegd om overlast door hevige regenval of een hoge grondwaterstand te verminderen.

Is dit project voldoende om wateroverlast te voorkomen?

- Ja – dit is voor nu en de nabije toekomst (30+ jaar) voldoende (1)
- Ja – maar meer is nodig binnen 10 jaar (2)
- Nee – onvoldoende (3)
- Weet ik niet (4)

PE_overview

Wat is op u van toepassing?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb de nieuwsbrief van het project Stadsbeek gelezen (1)
- Ik heb de website groenblauwenschede.nl bezocht (2)
- Ik gebruik de Bouw-App voor het project Stadsbeek (3)
- Ik was aanwezig bij één of meer informatiebijeenkomsten over het project Stadsbeek tussen 2016 en 2020 (4)
 - Ik was aanwezig bij ontwerpessies voor de aanleg van de Stadsbeek, de binnentuinen aan de Rembrandtlaan of het Pinkeltjesplein. (5)
- Ik heb contact gehad met de buurtconciërge (6)
- Geen van bovenstaande (7)

Skip To: PE_usefulness If Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Geen van bovenstaande

Display This Question:

If Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb contact gehad met de buurtconciërge

PE_buurtconciërge

Kijkt u door het contact met de buurtconciërge anders aan tegen wateroverlast?

	Helemaal eens (1)	Eens (2)	Neutraal (3)	Oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik weet nu beter wat ik zelf zou kunnen doen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer zin om hier zelf ook iets aan te doen (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat ik zelf iets kan doen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat we als buurt iets kunnen doen (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat de gemeente aandacht heeft voor onze zorgen (9)	☐	☐	☐	☐	☐

Page Break

Display This Question:

If Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb de nieuwsbrief van het project Stadsbeek gelezen

Or Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik gebruik de Bouw-App voor het project Stadsbeek

Or Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik was aanwezig bij één of meer informatiebijeenkomsten over het project Stadsbeek tussen 2016 en 2020

Or Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik was aanwezig bij ontwerpessies voor de aanleg van de Stadsbeek, de binnentuinen aan de Rembrandtlaan of het Pinkeltjesplein.

Or Wat is op u van toepassing? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb de website groenblauwenschede.nl bezocht

PE_impact

Kijkt u door de nieuwsbrieven of bijeenkomsten van het Stadsbeek project anders aan tegen wateroverlast?

	Helemaal eens (1)	Eens (2)	Neutraal (3)	Oneens (4)	Helemaal oneens (5)
	☐	☐	☐	☐	☐

Ik weet nu beter wat ik zelf zou kunnen doen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer zin om hier zelf ook iets aan te doen (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat ik zelf iets kan doen (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat we als buurt iets kunnen doen (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nu meer het gevoel dat de gemeente aandacht heeft voor onze zorgen (9)	☐	☐	☐	☐	☐

PE_usefulness

Hoe nuttig vindt u de volgende onderdelen van het project Stadsbeek?

(het maakt niet uit of u hier zelf mee in aanraking bent gekomen)

	Heel nuttig (1) Een beetje nuttig (2) Niet nuttig (3) Ik weet het niet (5)			
	1)	(2))	(5)
De nieuwsbrief (1)	☐	☐	☐	☐
De website groenblauwenschede.nl (2)	☐	☐	☐	☐
De bouw-app voor het project Stadsbeek (3)	☐	☐	☐	☐
De informatiebijeenkomsten over het project (4)	☐	☐	☐	☐
De ontwerpessies voor het project (5)	☐	☐	☐	☐
De buurtconciërge (6)	☐	☐	☐	☐

Page Break

End of Block: Deel 2: Het project Stadsbeek

Start of Block: Deel 3: Uw contacten in de buurt

Social Connections

Deel 3: Uw contacten in de buurt

In dit deel van

de vragenlijst stellen we vragen over het onderlinge contact tussen u en uw buurtgenoten.

SN_groups Bent u in uw eigen buurt actief betrokken bij een vereniging of club (bv. kerk, moskee, sportclub, boekenclub, kookclub, buurtorganisatie)?

- Ja (1)
- Nee (2)

SN_neighbors_1 Met hoeveel buurtgenoten heeft u contact?

- Geen (1)
- Enkele (1 tot 4 huishoudens) (2)
- Veel (5 of meer huishoudens) (3)
- Weet niet (4)

Skip To: SN_overview If Met hoeveel buurtgenoten heeft u contact? = Geen

SN_neighbors_2

Wat voor contact heeft u met uw buurtgenoten?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- We groeten elkaar (1)
- Onze kinderen spelen samen (2)
- We maken regelmatig een praatje (3)
- We doen af en toe dingen samen (bv. buurtfeest of barbecue) (4)
- We hebben een groepsapp (5)
- We letten op elkaars huizen of spullen (6)
- We bespreken onderwerpen waar we ons zorgen over maken in onze buurt of straat (bv. wateroverlast) (7)
- Overig (8)

SN_overview Bent u het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal eens (1)	Eens (2)	Neutraal (3)	Oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik voel me thuis in deze buurt (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb een goede band met mijn buurtgenoten (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou liever in een ander deel van Enschede wonen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de uitstraling van mijn huis of tuin belangrijk (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik merk wanneer mijn buurtgenoten hun huis of tuin veranderen of opknappen. (9)	☐	☐	☐	☐	☐

Page Break

End of Block: Deel 3: Uw contacten in de buurt

Start of Block: Deel 4: Uw opvattingen over wateroverlast - May 18, 2021

RP

Deel 4: Uw opvattingen over wateroverlast

Dit deel van de vragenlijst gaat over uw ervaring met wateroverlast.

RP_experience

Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb nooit wateroverlast ervaren (5)
- Ja, wateroverlast ervaren maar geen last van gehad (6)
- Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door extreme regenval (1)
- Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door een hoge grondwaterstand (2)
- Ja, gezondheidsklachten door wateroverlast in mijn huis (bv. door schimmelvorming) (3)
- Ja, verkeershinder door wateroverlast (4)

Display This Question:

If Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door extreme regenval

Or Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door een hoge grondwaterstand

Or Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, gezondheidsklachten door wateroverlast in mijn huis (bv. door schimmelvorming)

RP_experience_year In welk jaar heeft u voor het laatst wateroverlast ervaren?

Display This Question:

If Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door extreme regenval

Or Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, schade aan mijn huis, tuin of eigendommen door een hoge grondwaterstand

Or Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, gezondheidsklachten door wateroverlast in mijn huis (bv. door schimmelvorming)

RP_experience_damage

Hoeveel financiële schade (schatting) denkt u dat de

LAATSTE wateroverlast heeft veroorzaakt aan uw persoonlijke eigendommen?

In Euro:

Display This Question:

If Heeft u ooit wateroverlast ervaren en hier last van gehad? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ja, gezondheidsklachten door wateroverlast in mijn huis (bv. door schimmelvorming)

RP_experience_health Hoeveel invloed heeft waterschade op uw gezondheid gehad?

- Ik heb korte tijd milde klachten gehad (1)
- Ik heb langere tijd milde klachten gehad (4)
- Ik heb korte tijd hevige klachten gehad waardoor ik mijn normale leven niet kon voortzetten. (5)
- Ik heb langere tijd hevige klachten gehad waardoor ik mijn normale leven niet kon voortzetten. (6)

RP_house Verwacht u in de toekomst wateroverlast te hebben in huis? (bv. door zware regenval, storm of hoge grondwaterstand)

- Nee, mijn huis is helemaal veilig (1)
- Misschien, maar de kans is heel erg klein (2)
- Waarschijnlijk, maar niet elk jaar (3)
- Ja, ongeveer eens per jaar (5)
- Ja, meerdere keren per jaar (6)
- Weet niet (7)

RP_change Denkt u dat wateroverlast in uw buurt verandert in de komende 10 jaar?

- Nee (1)
- Ja, toename (2)
- Ja, afname (3)
- Weet niet (4)

RP_worry Bent u bezorgd over de mogelijke gevolgen van wateroverlast voor uw huis?

- Nee (1)
- Een beetje (2)
- Ja (3)
- Weet niet (4)

RP_impact Als

u wateroverlast in uw buurt heeft, zal dit dan negatieve gevolgen voor de gezondheid van uzelf of iemand in uw huishouden hebben?

- Nee (1)
- Misschien (2)
- Waarschijnlijk wel (3)
- Zeker wel (4)
- Weet niet (5)

Page Break

End of Block: Deel 4: Uw opvattingen over wateroverlast - May 18, 2021

Start of Block: Deel 5: Eventuele voorzorgsmaatregelen - May 18, 2021

Measures Deel 5: Eventuele voorzorgsmaatregelen Dit deel van de vragenlijst gaat over de dingen die u kunt doen om wateroverlast te voorkomen.

M_pipe_info Hoeveel weet u over het afkoppelen van de regenpijp van de riolering?

- Veel (1)
- Een beetje (2)
- Niets (3)

Skip To: M_green_info If Hoeveel weet u over het afkoppelen van de regenpijp van de riolering? = Niets

M_pipe_channel Hoe heeft u gehoord over het afkoppelen van de regenpijp? Via...

- Familie of vrienden (1)
- Buren (2)
- Media (3)
- Het project Stadsbeek (6)
- De gemeente/buurtconciërge (4)
- Anders, namelijk: (5)

M_pipe_capacity Bent u het eens met de volgende uitspraken over het afkoppelen van de regenpijp?

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? = Koopwoning

And In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

	Sterk mee eens (1)	Mee eens (2)	Neutraal (3)	Mee oneens (4)	Sterk mee oneens (5)
Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen (2)	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Choice: If In wat voor huis woont u? = Koopwoning And In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Ik heb de middelen om dit te doen (3)	
Display This Choice: If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin And In wat voor huis woont u? = Koopwoning	☐ ☐ ☐ ☐ ☐
Ik denk dat dit relatief duur is (8)	

Display This Question:
 If In wat voor huis woont u? = Appartement met tuin
 Or In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis
 Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis
 Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis
 And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

M_pipe_implement Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen?

- Ik heb dit jaren geleden gedaan (1)
- Ik heb dit pas gedaan (10)
- Ik wil dit komend jaar doen (11)
- Ik wil dit ooit doen (12)
- Nee (13)

Display This Question:
 If Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit jaren geleden gedaan
 Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit pas gedaan
 Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit komend jaar doen
 Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit ooit doen
 And In wat voor huis woont u? = Appartement met tuin
 Or In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis
 Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis
 Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis
 And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

M_pipe_motivation

Waarom heeft u uw regenpijp afgekoppeld?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- De buurtconciërge heeft het aanbevolen (1)
- Het is gratis (2)
- Wateroverlast in de buurt te voorkomen (3)
- Vrienden/familie hebben het aanbevolen (6)
- Buurtgenoten doen het ook (4)
- Anders, namelijk (5)

M_green_info Hoeveel weet u over het verwijderen van bestrating om water makkelijker in de bodem te laten zakken?

- Veel (1)
- Een beetje (2)
- Niets (3)

Skip To: M_barrel_capacity If Hoeveel weet u over het verwijderen van bestrating om water makkelijker in de bodem te laten zakken? = Niets

Page Break

M_green_channel Hoe heeft u gehoord over het verwijderen van bestrating? Via...

- Familie of vrienden (1)
- Buren (2)
- Media (3)
- De gemeente/buurtconciërge (4)
- Anders, namelijk: (5)

M_green_capacity Bent u het eens met de volgende uitspraken over het verwijderen van bestrating?

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

	Helemaal eens (1)	Mee eens (2)	Neutraal (3)	Mee oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Display This Choice:</i> <i>If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de middelen om dit te doen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Display This Choice:</i> <i>If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat dit relatief duur is (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Question:

If In wat voor huis woont u? = Appartement met tuin

Or In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis

Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis

Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis

M_green_implement Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb jaren geleden gedaan (1)
- Ik heb dit pas gedaan (9)
- Ik wil dit komend jaar doen (5)
- Ik wil dit ooit doen (7)
- Nee (8)

Display This Question:

If Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen? (Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb jaren geleden gedaan

Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?

(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb dit pas gedaan

Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?

(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik wil dit komend jaar doen

Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?

(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik wil dit ooit doen

M_green_motivation

Waarom heeft u uw bestrating deels verwijderd?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Meer groen, vogels en insecten (2)
- Wateroverlast in de buurt te voorkomen (3)
- Vrienden/familie hebben het aanbevolen (6)
- Het ziet er mooi uit (7)
- Buurtgenoten doen het ook (4)
- De buurtconciërge heeft het aanbevolen (8)
- Anders, namelijk (5)

M_barrel_capacity Bent u het eens met de volgende uitspraken over het plaatsen van een regenton in uw tuin?

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

	Helemaal eens (1)	Mee eens (2)	Neutraal (3)	Mee oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Display This Choice:</i> <i>If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de middelen om dit te doen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Display This Choice:</i> <i>If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat dit relatief duur is (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Question:

If In wat voor huis woont u? = Appartement met tuin

Or In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis

Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis

Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis

M_barrel_implement Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb dit jaren geleden gedaan (1)
- Ik heb dit pas gedaan (9)
- Ik wil dit komend jaar doen (5)
- Ik wil dit ooit doen (7)
- Nee (8)

Display This Question:

If Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik heb dit jaren geleden gedaan

Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik heb dit pas gedaan

Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik wil dit komend jaar doen

Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
 = Ik wil dit ooit doen

M_barrel_motivation

Waarom heeft u een regenton?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Wateroverlast in de buurt te voorkomen (3)
- Vrienden/familie hebben het aanbevolen (7)
- Water besparen (6)
- Buurtgenoten doen het ook (4)
- Anders, namelijk (5)

M_trees_capacity Bent u het eens met de volgende uitspraken over het planten van bomen?

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin

	Helemaal eens (1)	Eens (2)	Neutraal (3)	Oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Display This Choice: If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de middelen om dit te doen (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Display This Choice: If In wat voor huis woont u? != Appartement zonder tuin	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat dit relatief duur is (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Question:

If In wat voor huis woont u? = Appartement met tuin

Or In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis

Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis

Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis

M_trees_implement Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb dit jaren geleden gedaan (1)
- Ik heb dit pas gedaan (9)
- Ik wil dit komend jaar doen (5)
- Ik wil dit ooit doen (7)
- Nee (8)

Display This Question:

If Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik heb dit jaren geleden gedaan

And Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik heb dit pas gedaan

And Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik wil dit komend jaar doen

And Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)

= Ik wil dit ooit doen

M_trees_motivation

Waarom wilt u een boom planten?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Wateroverlast in de buurt te voorkomen (3)
- Vrienden/familie hebben het aanbevolen (7)
- Het ziet er mooi uit (8)
- Meer groen, vogels en insecten (6)
- Buurtgenoten doen het ook (4)
- Anders, namelijk (5)

M_roof_info Hoeveel weet u over het aanbrengen van een groen dak?

- Veel (1)
- Een beetje (2)
- Niets (3)

Skip To: M_soft_overview If Hoeveel weet u over het aanbrengen van een groen dak? = Niets

M_roof_channel Hoe heeft u gehoord over het aanbrengen van een groen dak? Via...

- Familie of vrienden (1)
- Buren (2)
- Media (3)
- De gemeente/buurtconciërge (4)
- Anders, namelijk: (5)

M_roof_capacity Bent u het eens met de volgende uitspraken over het plaatsen van een groen dak?

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis
 Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis
 Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis
 And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis
 Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis
 Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis
 And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

	Helemaal eens (1)	Eens (2)	Neutraal (3)	Oneens (4)	Helemaal oneens (5)
Ik denk dat dit helpt om wateroverlast te voorkomen (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Display This Choice: If In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis And In wat voor huis woont u? = Koopwoning	☐	☐	☐	☐	☐

Ik heb de middelen om dit te doen (3)

Display This Choice:

If In wat voor huis woont u?

= Tussenwoning of rijtjeshuis

Or In wat voor huis woont u? =

Twee-onder-een-kap of hoekhuis

Or In wat voor huis woont u?

= Vrijstaand huis

And In wat voor huis woont u?

= Koopwoning

Ik denk dat dit relatief duur is (4)

Display This Question:

If In wat voor huis woont u? = Tussenwoning of rijtjeshuis

Or In wat voor huis woont u? = Twee-onder-een-kap of hoekhuis

Or In wat voor huis woont u? = Vrijstaand huis

Or In wat voor huis woont u? = Anders

And In wat voor huis woont u? = Koopwoning

M_roof_implement Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen?

- Ik heb dit jaren geleden gedaan (1)
- Ik heb dit pas gedaan (9)
- Ik wil dit komend jaar doen (5)
- Ik wil dit ooit doen (7)
- Nee (8)

Display This Question:

If Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit jaren geleden gedaan

And Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit pas gedaan

And Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit komend jaar doen

And Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit ooit doen

M_roof_motivation

Waarom heeft u een groen dak geplaatst?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Wateroverlast in de buurt voorkomen (3)
- Meer groen, volgens en insecten (6)
- Het ziet er mooi uit (7)
- Familie/vrienden hebben het aanbevolen (8)
- Buurtgenoten doen het ook (4)
- Anders, namelijk (5)

M_soft_overview

Heeft u andere dingen gedaan om wateroverlast te voorkomen?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Ik heb afspraken gemaakt met de burens (bijvoorbeeld bij afwezigheid) (1)
- Ik heb informatie ingewonnen (2)
- Ik heb waardevolle spullen verplaatst (3)
- Anders: (4) _____
- Nee (5)

Display This Question:

*If Heeft u andere dingen gedaan om wateroverlast te voorkomen?
(Meerdere antwoorden mogelijk) != Nee*

M_soft_motivation Waarom heeft u dit gedaan?

Display This Question:

*If If Waarom heeft u uw regenpijp afgekoppeld? (Meerdere antwoorden mogelijk)
q://QID71/ChoiceDisplayed Is Displayed
Or Or Waarom heeft u uw bestrating deels verwijderd? (Meerdere antwoorden mogelijk)
q://QID74/ChoiceDisplayed Is Displayed
Or Or Waarom heeft u een regenton? (Meerdere antwoorden mogelijk)
q://QID79/ChoiceDisplayed Is Displayed
Or Or Waarom wilt u een boom planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)
q://QID84/ChoiceDisplayed Is Displayed
Or Or Waarom heeft u een groen dak geplaatst? (Meerdere antwoorden mogelijk)
q://QID89/ChoiceDisplayed Is Displayed*

M_damage-red Als u nadenkt over alles wat u heeft gedaan, of nog van plan bent te gaan doen (bv. afkoppelen, regenton, meer groen), wat denkt u dat de bijdrage is aan het verminderen van schade door wateroverlast?

- Ik denk dat deze maatregelen een klein deel van de schade zouden voorkomen (t/m 25%) (1)
- Ik denk dat deze maatregelen een deel van de schade zouden voorkomen (tussen 26%-50%). (2)
- Ik denk dat deze maatregelen een groot deel van de schade zouden voorkomen (tussen 51%-75%). (3)
- Ik denk dat deze maatregelen het meeste van de schade zouden voorkomen (tussen 76%-100%). (4)
- Ik weet het niet (5)

Display This Question:

*If Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit jaren geleden gedaan
Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit pas gedaan
Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit komend jaar doen
Or Heeft u uw regenpijp afgekoppeld of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit ooit doen
Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?
(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb jaren geleden gedaan
Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?
(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik heb dit pas gedaan
Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?
(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik wil dit komend jaar doen
Or Heeft u uw bestrating deels verwijderd of wilt u dit gaan doen?
(Meerdere antwoorden mogelijk) = Ik wil dit ooit doen
Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik heb dit jaren geleden gedaan
Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik heb dit pas gedaan
Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik wil dit komend jaar doen
Or Heeft u een regenton of wilt u er één (extra) plaatsen? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik wil dit ooit doen
Or Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik heb dit jaren geleden gedaan
Or Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik heb dit pas gedaan*

Or Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik wil dit komend jaar doen
Or Heeft u een boom geplant of wilt u er één (extra) planten? (Meerdere antwoorden mogelijk)
= Ik wil dit ooit doen
Or Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit jaren geleden gedaan
Or Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik heb dit pas gedaan
Or Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit komend jaar doen
Or Heeft u een groen dak geplaatst of wilt u dit gaan doen? = Ik wil dit ooit doen

M_effects

Als u nadenkt over wat u heeft gedaan of wilt gaan doen, welke andere effecten denkt u dat dit zal hebben?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- Waardestijging van mijn huis (1)
- Mijn huis en/of tuin zien er mooier uit (4)
- Het wordt minder heet (5)
- Meer vogels en insecten (6)
- Geen effecten (7)
- Ik weet het niet (8)

SN_injunctive Verwacht(en) uw familie, vrienden, buren of kennissen dat u zich voorbereidt op wateroverlast?

- Nee, helemaal niet (1)
- Een beetje (2)
- Ja, dat verwachten ze absoluut (5)
- Weet ik niet (6)

SN_descriptive Hoeveel van uw familie, vrienden buren of kennissen hebben voorzorgsmaatregelen genomen tegen wateroverlast?

- Geen van hen (1)
- Enkele (1 tot 4) (2)
- Veel (5 of meer) (3)
- Weet ik niet (4)

End of Block: Deel 5: Eventuele voorzorgsmaatregelen - May 18, 2021

Start of Block: Finale vragen

Comments Heeft u nog vragen of opmerkingen over deze vragenlijst of het Stadsbeek project?

Follow up Wilt u nog meer vragen beantwoorden?

- Nee (5)
- Ja, mijn e-mail adres of telefoonnummer is (6)

Results Wilt u horen wat de resultaten van dit onderzoek zijn? Wij publiceren de resultaten van dit project [hier](#). U kunt ook uw e-mail adres invullen:

- Mijn e-mail adres is (1)

End of Block: Finale vragen

Bijlage 4 – Antwoorden regenpijpen afkoppelen per straat

	street	Ik heb dit jaren geleden gedaan	Ik heb dit pas gedaan	Ik wil dit komend jaar doen	Ik wil dit ooit doen	Nee	NA
1	B.W. ter Kuilestraat	NA	4	NA	1	1	3
2	Beukstraat	NA	NA	NA	3	2	NA
3	Dr. Lovinkstraat	NA	NA	NA	NA	NA	1
4	Dr. Van Hoekstraat	NA	1	NA	1	1	NA
5	Eikstraat	1	NA	2	1	NA	5
5	Elferinksweg	2	7	NA	NA	5	2
7	Esdoornstraat	NA	NA	1	NA	1	1
8	Goudenregenstraat	1	2	NA	2	NA	1
9	J.H.W. Robersstraat	NA	NA	NA	NA	1	NA
0	Josinkmorsplein	1	NA	NA	NA	NA	NA
1	Kastanjestraat	NA	NA	NA	1	2	1
2	Larixstraat	NA	NA	NA	NA	NA	1
3	Lindestraat	NA	NA	NA	NA	7	2
4	Plataanstraat	NA	NA	1	NA	NA	NA
5	Tweede Emmastraat	NA	1	NA	NA	1	NA
5	Vorstmanplantsoen	NA	NA	NA	1	NA	NA
7	Wethouder Nijhuisstraat	NA	NA	NA	1	NA	NA
8	Willem de Clercqstraat	NA	NA	NA	1	NA	NA
9	Zweringweg	2	NA	NA	1	1	2
0	NA	1	3	NA	1	1	2

